

2015 m. gegužės 29 d., penktadienis

Nr. 21 (1127) Kaina 0,81 Eur / 2,80 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

3

Mažieji šokio impulsai

5

Mariaus Jonučio paroda „Pasakos“

6

Baltijos šalių paviljonai Venecijos bienalėje

Cornelios Gurlitt piešinių paroda

8

Kanų kino festivalio laureatai

9

Nauji filmai – „1944“

D. MATVEJEVO NUOTR.

Pilkosios eilės

„Borisas Godunovas“ Lietuvos nacionaliniame dramos teatre

Milda Brukštutė

„Didžiaus nusidėjelias yra pačios didžiausios nuobodos pasaulyje, nes jie labiausiai nuobodžavo, gyvenimas jiems buvo ypač pakyrėjės [...] kai viskas baigiasi ir jie numiršta, jų nuodėmii rekordai istorijoje pasidaro visai neįdomūs ir skiriami mokinukams kaip bausmė.“

(Thomas Merton, „Naujosios kontempliacijos sėklos“)

„Borisas Godunovas“ – paskutinė 75-ojo Lietuvos nacionalinio dramos teatro premjera. Šis spektaklis užbaigia ir penkerių metų teatro programą, kurios sudarymu užsiémė jo meno vadovas Audronis Liuga. Nuo šių faktų atsiriboti niekaip nepavyksta. Vargu ar galima žiūrėti „Borisą Godunovą“ ir matyti vien tik Eimundo Nekrošiaus spektaklį. Kažkas tam prieštarauja. Pati jo teatrinė kalba lyg nesava. Ji niekaip nesulimpa į aiškią visumą. Atrodo paženkliniai kažkuo svetimui, nualinta, gal net išprievertauta. Per pastaruosius penkerius metus LNDT sutriko ne vienas režisierius. Nors ir išlaikydavę lyg ir pagrindin-

nius savo kūrybos bruožus, jie prarasdavo jų esmę, o gal, tiksliau, atidėdavo ją vėlesniam laikui – kitoms scenoms, kitiems pastatymams.

Jau vien istorinė Aleksandro Puškino drama atrodo labai nenekrošiška. Ko gi gali ieškoti šis režisierius tarp valdžios intrigu? Žinoma, šis kūrinys galėtų būti jam tik atspurties taškas, leidžiantis pasinerti į kažką kita. Tačiau dabar jau aišku, kad taip néra. Nekrošius šią pjese statė itin kruopščiai, kantriai dėliodamas vieną sceną po kitos. Valdžios ir jai pavaldžios liaudies temos, perkeliančios ši kūrinį į sceną, ne tik niekur nedingo, bet ir nebuvo užgožtos ko nors kito, bent kiek potiškesnio. Atrodytų, kad apie valdžią, jos troškimą režisierius jau papasakojo 1999 m. pastatę Williamo Shakespeare'o tragediją „Makbetas“; kažin ar galėtų būti kas tikslensnio už ši kūrinį? Anuokart ir tekstu, ir spektakliu buvo giliintasi į žmogų, jo kaltę bei prigimtį. Bandymai pateisinti nusikaltimą, surasti jo priežastį visuomet įdomesni, toliai regiškesni už kaltęs, kad ir kokia ji būtų, atskleidimą, net ir už visos žmonijos nuosmukio konstatavimą.

Ši kartą vis dėlto stengiamasi (tai diktuoja ir Puškino drama) į valdomuosius ir valdančiuosius pažiūrėti iš toliau, ne tiek juos suprasti, kiek aprėpti tam tikrą visumą, giliintis ne į žmogų, o į jį ēdantį mechanizmą.

Dauguma veikiančiųjų atrodo nykūs, be veidų. Kiek daugiau gyvybės teturi tik Povilo Budrio vaidinamas silpnaprotis, matyt, jam vie�intieliam prieš nieką nereikia apsimetinėti, nuolat ko nors slėpti ar derėtis su savo sąžine. Tačiau į žmogų ir jis nelabai panašus, labiau į pusiau prijaukintą, tikrojo šeimininko nerandantį žvériuką. O Rusijos caras Borisas Godunovas (Salvijus Trepulis) čia labiausiai joks – nematyti tame nei gilios išminties, nei kančios (bent jau ne tiek, kad sulkelty užuojauta), nei kai kuriems kitiems šiam spektaklyje būdingų komiškų, groteskiškų bruožų, kad ir begalinio kvailumo ar pasipūtimio (tad nenusipelnio jis ir pykčio ar paniekos, nebent iš scenoje veikiančiųjų). Veikiausiai jis užgožtas triukšmingos aplinkos: kaltinimų, įtarinėjimų, padlaižavimų. Be to, ne

NUKELTA | 4 PSL.

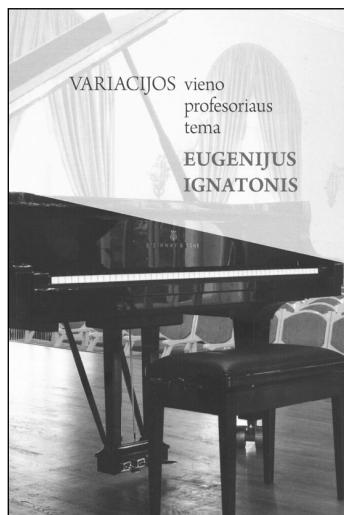
Tiltai į dabartį

Pianistui profesoriui Eugenijui Ignatonui (1935–2013) būtų suakę 80 metų

Laimutė Ligeikaitė

Dabar išsigalėjo „liberaliojo“ (plačiąja prasme) jaunimo epocha. Drąsus, ižūlūs, ištikimi savoms tiesoms ir saviemis autoritetams, jie žvelgia tik pirmyn ir yra ištikinė, kad tik nuo ju ir prasideda pasaulis, kurį jie, beje, ir kuria. Atgal nesigręžioja, ne bent dar pasipainioja koks pensininkas ar juos pamokytu sumanęs atgyvenęs autoritetas, kurio nei vardo, nei pavardės jiems išidėmėti nebūtina. Nupiešiau tokį drastišką vaizdelį todėl, kad ir meno pasaulyje daugelis jaučiamė vis didėjančią dvasinį atotrūkį tarp visiškai netolimos paveldimos tradicijos ir šiandienos vertybų. Nesenai išėjusių iškilių kultūros asmenybių vardai ar darbai jauniems menininkams jau mažai ką sako, ką jau kalbėti apie tai, kad ir dar gyviejų autoritetai yra nurašomi čia ir dabar. Visiškai suprantama, jog nauji laikai atneša savas estetines nuostatas ir būtinės išlikimui taisykles, tačiau idomu, ar įmanoma nutiesti tikrą, protingą ir neapipeliusi atminimo tiltą tarp šių tolstančių krančių? Ko gero, tai priklauso nuo to, kokia buvo toji „practices“ asmenybė ir ar buvo užmezgusi nuoširdų ryšį su jaunaja karta. Matyt, tuos tiltus į ateities atminimą „buvusieji“ turi pastatyti patys.

Jau pora metų tarp mūsų nėra

pianisto profesoriaus Eugenijaus Ignatonia – jaunatviško, kolegų ir šimtų studentų mėgto, besidžiaugavusio susitikimais su jaunimu, kuris, anot jo, „visą laiką keičiasi“. Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje dėstydamas fortepijono meno istoriją, profesorius „atsinešė“ ir pačius tikriausius bei unikalius kultūros lobius: fortepijono studijas pas patį Stasi Vainiūną, bendravimą su ižymiais pianistais, daktaro disertaciją, Aleksandro Skriabino muzikos pasauli, į kurį gilinosi visą gyvenimą, ir t.t. Bet ne tai išliko svarbiausias profesoriaus prioritetais. Gegužės 22 d. Muzikos ir teatro akademijos

Didžiojoje salėje vykusiamė atminimo vakare (taidien jam būtų suakę 80 metų) ne tik skambino iškilūs pianistai Petras Geniušas, Kasparas Uinskis, Rūtis Rikterės ir Zbignevio Ibelhaupto fortепijoninis duetas, bet ir sklandė pagrindinė mintis, kad brangiausia prisiminti profesorių kaip žmogų, kuriam svarbiausia buvo gyvas bendravimas, nuoširdūs išpūdziai, pokalbiai, apmąstymai, aplinkos refleksija, pagaliau pats kūrybinis procesas. Kodėl palyginti nedaug knygų parašė, nedaug koncertų atliko? Todėl, kad kitų autorių knygos jo visos buvo perskaitytos, kitų atlikėjų koncertuose išbūta ir parašytos įžvalgos recenzijos, kitų vieniši žmonės jo aplankytį, pagusti, išėjusieji prisiminti, pagerbti. Ir jeigu laikas ištrins tą jo vis dar akademijoje sklandančią šilumą, tai liks knyga, kurioje užfiksuota labai daug nuoširdžių akimirkų.

Leidinyje, pavadintame „Variacijos vieno profesoriaus tema“ (sudarė Ramunė Kryžauskiene, išleido LMTA), sudėti E. Ignatonių kolegų, artimųjų, vaikystės draugų prisiminimai yra vertingi ir tuo, jog per asmeninius potyrius nušviečia ir tą epochą, tas vertėbes, kurios mus ir šiandien turėtų įkvėpti, mokyti ir stiprinti. Šias vertėbes atspindėjo pati profesoriaus asmenybė. Kaip esu rašiusi „Literatūroje ir mene“,

su kuriuo mielai bendradarbiavo profesorius, jis buvo vienas iš retų „egzempliorių“ lietuviškos posoviečių, vartotojiskos, nihiliškos višuomenės kontekste, nes sugebėjo virš viso to pakilti – ir sovietiniuose metais, ir dabar. Tai tikras aristokratas ir džentelmenas, iš kurio kišenės nekyšojo nei žagrės kraštas, nei partiniai bilietai, ir kuris tiesiog savo kasdienybe, plačiu akiračiu, gaiviomis mintimis, pagarba moteriai, meile menui įrodė esąs toks, kokių dabar, deja, retai besukime. Ar gali būti, kad tokie prisimėnami? Juk nebuvu drąsus, ižūlūs, nieko negriovė, neignoravo, nesiskynė plati karjeros keliu (nors 1994–2005 m. buvo LMTA mokslo ir meno prorektorius). Kaip yra sakinė išmintingi žmonės, kiekvienu asmenybė turi savo epochą. E. Ignatonių epocha grimzta į pracitį, jis pats ižvelgė ir jautė nemumaldomą vertėbių virsmą. Ar ne tai primena rašydamas apie kontroversišką pianistą Ivo Pogoreličių? Kaip vieną iš ryškiausių šio atlikėjo grojimo bruozų E. Ignatonių įvardijo tragizmą, išpuoselėtą senovės Graikijos tragedijose, Nietzsche's „išfilosofuotą“, o ir persismelkuši šiandieninio dvasinio gyvenimo išraiška. Galbūt tai jau visai epochai būdingas bruozas? – klausė profesorius.

Muzikologas Edmundas Ged-

gaudas, rašydamas nekrologą Eugenijui Ignatonui („Krantai“, 2013, nr. 1), užčiuopė profesoriaus asmenybinių ir visuotinių savybių gją: „Pajutau jį savyje nešojantį kažką, kam nedelsiant reikia publikos. [...] Akademijos salėje nebeaidės Jo pakili retorika, kai pagalvodavau: „Gal taip iš sakylos žmonėms kalbėdavo Petras Skarga?“ O Eugenijaus užrašytos mintys apie pianistų koncertus!.. Kad ir „Ivo Pogoreličius: atlikėjo kūryba“ „Literatūroje ir mene“. Šitokie apmąstymai (jų nederėtų vadinti recenzijomis) yra unikalūs. Bandymai juos imituoti rodytu niekines pastangas. Tačiau mąstančiu rašytoju tapusio pianisto Eugenijaus Ignatonių lygmu gali būti siekiamybės kartelis, kas puoselėja savitą ir laisvą mintį.“

Ar dabartinės drąsiųjų kartos bent pastebi tą aukštą siekiamybės kartelę? Jokių būdu nepričindama kartų, o pagarbiai žvelgdama į savitos ir laisvos minties bei raiškos ieškančių kūrybingą jaunimą nė neabejoju, kad jie senųjų mokytojų (plati prasme) palikimą gerbia, išgirsta ju žinią ir toji jų nebaugina. O profesoriaus Ignatonių žinia galbūt byloja apie apvalytą nuo visokių apnašų tikrą tikėjimą netobulu žmogumi ir jo kuriamomis nevienadienėmis vertybėmis.

Muzika nušviečia pasaulį

Prasideda Vilniaus festivalis

Devynioliktasis Vilniaus festivalis pasirengę vasarą pradėti šviežiu oro gurkniu. Išskirtiniu festivalio pradžios akcentu pasirinkta MDR simfoninio orkestro (Vokietija) ir Vilniaus festivalio užsakymu sukurta lietuvių kompozitorius Gedimino Gelguto kūrinio „Extracultural“ premjera Lietuvoje. Atidarymo atmosferą kaitins Sergejus Rachmaninovo Antrajį fortepijono koncertą atliskianti ekstravagantiška jaunosis kartos pianistė Katia Buniatishvili iš Gruzijos.

Festivalio pradžios koncerte birželio 1 d. Lietuvos atlirkėjams – Lietuvos nacionaliniams simfoniniams orkestrui ir ansambliu NIKO (Naujų idėjų kamerinių orkestrų) vadovaus pasaulinių pripažinimų pelnęs batutos meistras – Estijos gimbės ir nuo vaikystės JAV, Niujorke, gyventiškis dirigentas Kristijanas Järvė. Tai „taurus ir nevaržomas muzikantas, XXI a. menininko archetipas“ („Resmusica“), laikomas vienu inovatyviausių akademinių muzikos interpretatorių („Reuters“), pasižymintis originalia stiliu pajauta („Herald Scotland“). Savo idėjas igvendinantis net su keturiaisiais kolktuais, maestro yra Leipcigo radijo MDR ir Gštado festivalio sim-

Katia Buniatishvili

foninių orkestру meno vadovas, Baltijos jaunimo filharmonijos kolektivo ižkūrėjas ir meno vadovas bei Niujorke reziduojančios klasikinio hiphopo-džiazo grupės „Absolute Ensemble“ ižkūrėjas ir dirigentas. Būtent vaisinga pažintis su šiuo dirigentu lėmė Gedimino Gelguto kūrinio premjeros radimąsi Vilniaus festivalyje. K. Järvė atvirai žavisi originalia G. Gelguto kūryba, diriguoją ir proteguoją ją nuo 2012-ųjų. Garsusis maestro inicijavo ir naujo G. Gelguto kūrinio „Extracultural“ užsakymą Vidurio Vokietijos radijo (MDR) simfoniniams orkest-

rui. 2015 m. sausio 17 d. Leipcige, „Gewandhaus“ salėje, nuskambėjo „Extracultural“ pasaulinė premjera (atlirkėjai – Leipcigo MDR simfoninis orkestras, ansamblis „Niko“ ir dirigentas Kristijanas Järvė), o Vilniaus festivalyje išgirsime šio kūriniu premjerą Lietuvoje.

„Mégéju bristi į nepažįstamus vandenis“ vadinamas G. Gelgotas apie festivalyje skambėsiantį „Extracultural“ sako, kad šio kūrinio forma ir muzikos kalba gali pasirodyti nešablioniška, tame girdėti įvairiausių asociacijų nuo europietiškojo baroko ar senųjų Rytų kultūrų

Gediminas Gelgatas

atgarsiu iki XX a. avangardo ar šiuolaikinės klubų muzikos ir repo. Originalia kalba į klausytojų prabylantis kompozitorius siekia šitaip sudominti ir į koncertų sales grąžinti nuo jų nutolusiai publiką.

Festivalio pradžios koncerte S. Rachmaninovo Antrajį fortepijono koncertą skambinsianti viešnė iš Gruzijos Katia Buniatishvili, pasak festivalio vadovo Gintauto Kėvišo, dėmesį atkreipia ne tik aukšto lygio profesinių meistriškumu, bet ir sceninio įvaizdžio puoselėjimu. Pianistės interpretacijai braižą „The Guardian“ apibūdino: „Be abejo-

nés, Katia Buniatishvili apdovanota neceiliniu talentu. Gruzijos pianistė pasižymi imponantiška technika, gilia ižvalga ir rafinuotu jautrumu.“

Jaunosios kartos pianistės K. Buniatishvili karjera klostosi išpūdingai. Trejų metų įpradėjo mokyti skambinti fortepijonu, šešerių pirmą kartą pasirodė su Tbilisio kameriniu orkestru, o dešimties jau koncertavo Vakarų Europoje, Rusijoje, Ukrainoje, Arménijoje, Izraeliye ir JAV. K. Buniatishvili yra grojusi su Prancūzijos nacionaliniu, Londono filharmonijos, Paryžiaus, Los Andželo, Vienos simfoninių orkestrais diriguojant pasaulinio garso batutos meistramis Paavo Järvi, Daniele'ui Gatti, parengė kamerinės muzikos programą su Gidonu Kremeriu, Renaud Capuçonu. Pianistės pasirodymai vyksta tokiose prestižinėse koncertų salėse kaip Londono „Wigmore Hall“ ir Karalienės Elžbietos salė, Paryžiaus, Eseno filharmonijos, Kanų „Théatre Croisette“.

Vilniaus festivalio pradžios koncertas vyks birželio 1 d., pirmadienį, 19 val. Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje. Daugiau informacijos apie visus festivalio renginius: www.vilniusfestival.lt. VF INF.

Mažieji šokio impulsai

Naujos choreografinės formos Šokio centre

Helmutas Šabasevičius

Laukiant jau tradiciniu tapusio „Kūrybinio impulso“, iniciuotu Lietuvos nacionalinio operos ir baletu teatro Baletu trupės meno vadovo Krzysztofo Pastoro (koncertas vyks birželio 28 d.), gegužės 8 d. savo originaliosios kūrybos vakarą surėngė M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baletu skyriaus moksleiviai.

Choreografiniai bandymai jau taip po reikišminga jaunuju šokėjų ugdymo dalimi – taip suteikiama galimybė jiems pasiusti ne tik atlikėjais, bet ir kūrėjais. 33 šokio kompozicijos, parodytos dviem dalių vakare, rodo, jog moksleiviams idėjų netrūksta. Jų lygis ir kokybė nevienoda – kitaip ir negali būti, kai ši sumanymą imasi igvendinti moksleiviai nuo ketvirtos iki trijtos klasės. Vis dėlto šokėjų kuriama choreografija – tradicinis, bet patikimas ir organiškas keliais, leidžiantis vieną meninę raišką plastiškai pakeisti kita, aktualus ne vien „čia ir dabar“, bet ir galvojant apie tolesnes karjeros perspektyvas. Todėl „mankštinti“ moksleivių choreografinę mąstyseną – labai prasmingas improvizacijos mokytojų Vytauto Brazdylį ir Jekaterinos Deineko darbas.

Savarankiškų kūrybų skatinantys impulsai – patys įvairiausi: nuo naičiai vaikiškų grožio paieškų iki visai nebevaikiškų būsenų – vienatvės, liūdesio, melancholijos. Judesiai raiška taip pat įvairoja – kai kuriems moksleiviams artimesni kla-

sikinio šokio judesiai, kiti (dažniausiai vyresnieji) renkasi laisvesnę šiuolaikinio šokio plastiką.

Nuo klasikinio baletu iki performatyvių patirčių – tokia turtingą trajektoriją brėžę pirmosios dalias epizodų rinkinys, leidžiantis apčiuopti visas šiųmetinės moksleivių kūrybos formų ir prasmių spektrą. Koncertą pradėjus ketvirtokė Kotryna Gilė Šakalauskaitė racionaliai sukonstravo „Kolombiną“ pagal Piotro Čaikovskio muziką – šokėja džiugino taisyklingais, koordinuotais judesiais bei paprastais ju deriniai, skaidria šokio nuotaika – tokio aiškumo, skaidrumo, buvimo sceneje prasmės suvokimo galima linktėti ir gerokai labiau patyrujimams atlikėjams.

Visiškai kitoks vienuoliktojo Jo-nou Gineikos sukurtas monologas „Septynios indulgencijos“ pagal Dmitrijaus Šostakovičiaus muziką. Neilgas kūrinys gali būti vadinamas spektakliu su specialiaisiais efektais, kur derinami šokio ir performanso elementai, pasitelkiama apšvietimo ir scenos technika. Ekscentriški sprendimai – dubuo su vandeniu, kuriame šokėjas panardina galvą, o netrukus visas apsiplūda, juodoje sceneje išrežtas šviesos stačiakampis, tampantis ryškių judesių ekspozicija, su jausminga muzika mėginančios konkuruoti paties šokėjo rečiutojams „Muzikos garsus“ dainos apie mėgstamiausius daiktus fragmentai, pabaigoje iš viršaus pabyrantys popierėliai – visa tai netikėtai susijungia į paveiklą visumą, įtikinančią

ir pasakojimo, ir pasakotojo tikrumu: „apie ką“ šokama, tampa nelabai svarbu. Sunku pasakyti, ko šiaime epizode daugiau – intuecijos, nuoširdumo ar apskaičiavimo. Tikriausiai visuose meno kūriniuose šiuo pradžiu turėtų būti proporcingai, o jų dozavimą turėtų reguliuoti paslaptingiausia menininko savybė – talentas.

Tarp šių dviem orientyru – sanitauraus, aiškaus, reglamentuotos raiškos klasikinio šokio bei būsenų ir nuožautų gelmėje gimusų judesio formų – vienas kitą keitė trumpi ir ilgesni epizodai, kuriuos suprasti ir ivertinti vieno karto nepakanka. Kūrinių pavadinimai „Gimnopedie 1“, „Il Mostro“, „Suis jamais“, „Look Out“ ir kiti, jaunuju choreografių pasitelkiama vyresnės kartos žmogui mažai žinomu arba visai negirdėtu kompozitoriu muzika ragina juos yvitis, dėti kur kas daugiau pastangų aiškinantis kūrinį atsiradimo motyvus ir suvokiant rezultatus. Reikia viltis, kad dar bus progū šiuos kūrinius pamatyti – galbūt labiau subrandintus ir išnešiotus.

Stebint ilgą kūrinijų kaleidoskopą, įsiminė tai, jog prieš kurį laiką šokėjų pamégti animuoti vaizdai ir projekcinės videodekoracijos naujodami retokai, stengiamasi daugiau dėmesio skirti pačiam šokui, o ne jo fonui. Tačiau gana organiška judesio, reginio ir kostiumo darna įsiminė šeštokės Aurelijos Jakimavičiūtės kompozicija „Feniksas“. Daugelyje šokio epizodų siekta

perteikti emocinę būseną: įtaigomis jausmo ir judesio proporcijomis rėmėsi septintokė Rūta Karvelytė, sukūrusi ir atlukusi kompoziciją „Get Lucky“ pagal Martyno Levickio muziką; tradicinę tango ikonografiją ir įvaizdžius savo monologui pasirinko vienuoliktoke Samanta Lachinaitė – tik pasirodė, kad šokėjos plastika pakamai išraiškinė, ir jos nebūtina dirbtinai pateisinti vaidybinius elementais.

Plastiniu ir emociniu atžvilgiais vinentas, dinamiškas, ekspresyvus pasirodė Julijos Stankevičiūtės sukurtas ir atluktas „Corpus Extraneum“ pagal suomių kompozitoriaus Eino-juhani Rautavaaro muziką. Idomus devintokės Valerijos Gnuševos pasirinkimas – šokti pagal liečiaus lašų muziką (choreografiją atlikėja sukurė kartu su vienuoliktoke Beatriče Kučiauskaite).

Šalia savarankiškų moksleivių darbų buvo parodytos ir dvi interpretacijos pagal kitų choreografų kūrinius. Tai įdomus ir sveikintinas dalykas – susidūrė su profesionalu choreografijos kūriniais, jau turinčiais tam tikrą interpretavimo tradiciją, moksleiviai juos analizuoją, suvokia jų sandarą ir mokosi kūrybinės virtuvės paslapčių. Monologą „Full Moon“ pagal Sergejaus Prokofjevo muziką ir Milenos Sidorovos, iš Ukrainos kilusios Nyderlandų nacionalinio baletu solistės, choreografiją atliko septintokės Pijus Ožalas. Nemiga – dar viena būsena, sužadinanti kūrybines galias, o šiame

choreografiniame vaizdelyje ji perteikta su humoru, kurį motyvacijos nestokojantis šokėjas parodė pakanamai aiškiai; ateityje jo judesiai dar turės išgauti minkštumo, elastinumo, o jungtys – tapti labiau organiškos.

Viena maloniausią šio koncerto staigmeną – vienuoliktojų parodytas „Klaidų valsas“ iš Jerome'o Robinsio „Koncerto“ pagal Frédérico Chopino muziką. Prieš daugiau nei pusę amžiaus sukurtas spektaklis išsaugojo naujumą ir tebéra patrauklus gaivai ironišku žvilgsniu į klasikinio baletu stereotipus. Kiek daugiau nei šešias minutes trunkantis kūrinyis apie marionetėmis ir sraigeliu klasikinio baletu mechanizme kartais pasijuntančius artistus moksleivių buvo perteiktas sklandžiai, nuotaikingai, ypač įsiminė Lachinaitės – vis vėluojančios ir judesius painijojančios akiniuotos šokėjos – vaidmuo.

Šokio teatro fojė prieš koncertą buvo rodomi M.K. Čiurlionio menų mokyklos ir Lietuvos muzikos ir teatro akademijos trumpametražiai šokio filmai (projekto vadovai – Jekaterina Deineko, Janina Lapinskaitė ir Mantas Šatkus) – juos kuriant bendradarbiavo Baletu skyriaus diplomantai Vytenis Ražanskas, Diana Šenauskaitė ir Monika Vaišnytė, Kristina Kurapkaitytė, Viktorija Semakaitė, Judita Šečkutė ir Gabrielė Tubelytė – reikėtų surasti būdų tolesnei šio naujo Lietuvos šiuolaikinio šokio ir kino sąveikai tyrinėjančio žanro sklidai.

Šiuolaikinio šokio vakarėlis

Modernaus šokio specializacijos moksleivių koncertas

Helmutas Šabasevičius

Pasibaigus festivaliu „Naujasis Baltijos šokis“, kuri galima vertinti kaip svarbiausią šiuolaikinės Lietuvos choreografijos vitriną, šios kūrybos srities ambicijos nenuslūgo. Gegužės 23-iajį vyko koncertas, kurį būtų galima pavadinti vakarėliu po „Naujojo Baltijos šokio“. Atšvesti dar šiltu savo diplomų į Šokio teatrą pakvietė M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baletu skyriaus Modernaus šokio specializacijos moksleiviai, jiems padėjo svečiai: Kauno choreografijos mokyklos ir Kauno šokio teatro „Aurą“ šokėjai.

Prieš penkerius metus pradėjė mokytis ką tik suformuotoje programoje, pirmieji diplomantai Vytenis Ražanskas, Diana Šenauskaitė ir Monika Vaišnytė koncerte prisiminiė savo pirmajį kūrinį – Linos Puodžiukaitės „La Petite Cascade“ pagal Renę Aubry muziką – ir iš tikro pasirodė subrendę, jaučiantys muziką, savo kūnus ir vienas kitą, judesiai perteikiantys abstrakčiuosius choreografinės kūrybos pradus.

Diplomantai kartu su kitaši šiuolaikinio šokio specializacijos moki-

nais šoko ir fragmentą iš Birutės Letukaitės „Aseptinės zonas, arba Lietuviškų sutartinių“ – šiuolaikinės lietuviškos choreografijos „aukso fondo“. Tai vienės ryškių būsenų šios choreografės darbų, sukurtas dar 2003-iaisiais. Racionalios formos, režisūros ir maištingo turinio choreografinių kūrinys pagal itin emocingą Aramo Chačaturiano valsą buvo atluktas su reikiama energija ir ryžtingumu, suteikė šokėjams progą „pabūti“ kūryne, skatinančiam judesiu mąstyti apie tai, kas varžo, ir tai, kas išlaisvina.

Koncerte taip pat buvo parodytas spektaklio „Fūra – vandenynas“ (choreografai Jekaterina Deineko ir Donata Krikštanaitė) fragmentas bei Lietuvos muzikos ir teatro akademijos šokio specializacijos magistrantu Manto Černecko spektaklio „Mobius Day“ ištrauka. Norėtusi pamatyti visą kūrinį: sudomino santūri, aspektiška jo vaizdinė forma, begalybės kilpoje pagal Maxo Richterio muziką, savo kūnus ir vienas kitą, judesiai perteikiantys abstrakčiuosius choreografinės kūrybos pradus.

Diplomantai kartu su kitaši šiuolaikinio šokio specializacijos moki-

M. Aleknos nuotr.

Manto Černecko spektaklis „Mobius Day“

Vienas naujausių Letukaitės darbų – „Padaryk iš manęs jungiklį“ – dar sykį priminė MOTUS technologiją, taip pat – stiprūs dabartinių, nuolat besikeičiantį „Auros“ koletyvą (2014 m. „Auksinių scenos kryžiumi“ už darbą šiame spektaklyje apdovanota Gotautė Kalmatavičiūtė šiuo metu šokia Vokietijoje). Kon-

certe pasirodė atlikėjai – puikus pavyzdys būsimiesiems profesionalam: tai tikri savo kūno šeimininkai, palaikantys puikią fizinę formą ir mokantys fizinę energiją paversti metafizine – būtent tokie yra „Jungiklio“ solistai Israelis Ismaelis Infante Salazaras, Anna Karen Gonzales, Ema Nedobežkina, Haruka Suzuki.

Kauno choreografijos mokyklos auklėtiniai parodė Laimutės Žiupienės sukurtą monologą „Už ribų“, ji šokio Kristina Gudzinskaitė, ir Gedrės Kalinauskienės „Vandenį“ – čia buvo ryškesnis konservatyvesnis pozūris į šokį kaip nuosaikių jausminių būsenų išraišką, kurią įprasmino įdomi „Vandens“ vaizdo projekciai.

Pilkosios eilės

ATKELTA IŠ 1 PSL.

taip ir lengva slėpti nuo aplinkinių didžiuolę kaltę (caračio Dmitrijaus nužudymo), juo labiau kai, atrodo, visi tai žino. O komiškieji, prie kurių prisijungia ir daugiausiai sumaištis įnešęs Mariaus Repšio įkūnytas Apsišaukėlis Dmitrijus (Grigorijus Otrepevės), tėra tik įvairiausiai tipai, vos kelias bruožais pasižymintys veikėjai, galintys atstoti mases.

„Borosas Godunovas“ sudėliotas iš daugybės atskirų scenų. Prieš kiekvieną jų pasakomi Puškino dramoje užrašyti orientyrai: laikas, vieta ir veikėjų vardai. Pasakomi vis tuo pačiu, itin lėtu, rodos, kone miegančio vyrų balsu. Vėliau paaikėja, kad tai buتا angelo. Matyt, jis ir yra pagrindinė mintis, savitas požiūris į istoriją, jos jungtis su šiandiena. Gal tai amžinai sažinės balsas, pajutęs pareigą dabar priminti negandas, vykusių Rusijoje, o kartais ir Lietuvos pasienyje prieš daugybę metų? Šis angelas, netikėtai atsidūrės visiems matomoje vietoje, lieka ne-suprastas, yra aptalžomas vietinės, matyt, sprendžiant iš nutritinės kelių, labai pamaldžios liaudies ir, vos išlikęs gyvas, iššliaužia iš scenos toliau dirbtį savo – pranešėjo, metraštininko – darbo. Beje, pirmoje spektaklio dalyje buvo ir dar vienas metraštininkas – kartu su Grigorijum Otrepevė iki jo pabėgimo gyvenęs tévas Pimenes (Remigijus Vilkaitis). Jam rašant, kad geriau matyt, vietoje lempelės žemyn buvo nuleista visa teatro šviestuvų eilė. Tad gal jo užrašytas tekstas ir pavirto šiuo spektakliu? Gal jo nerami siela ir įsikūnijo į minėtą pranešėją?

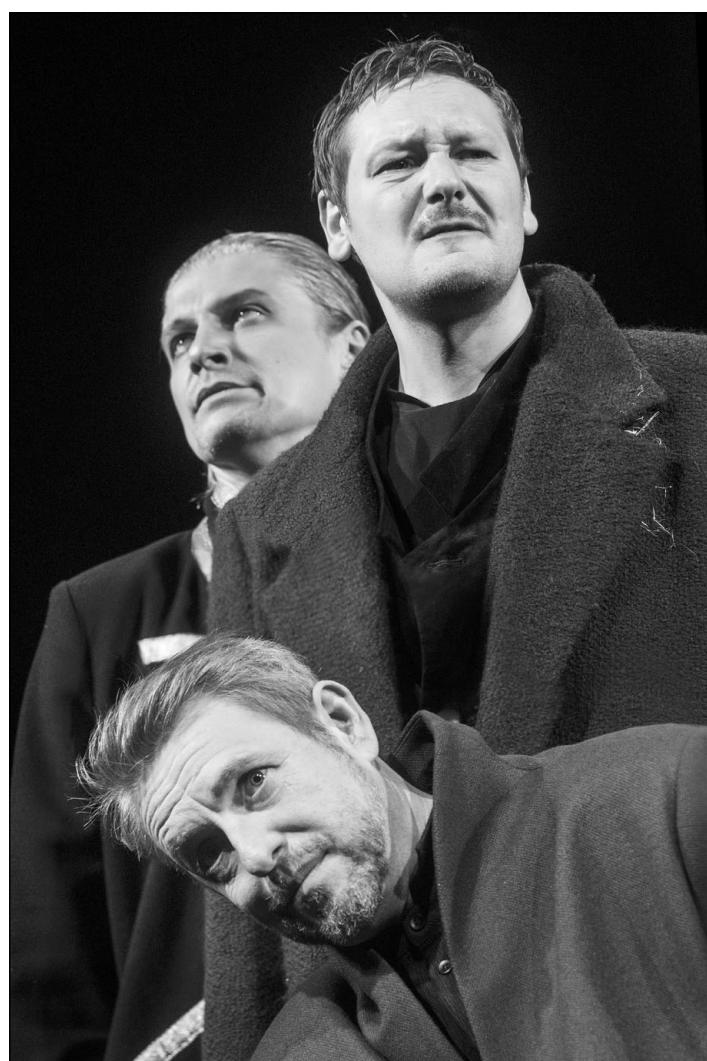
Pranešėjo dėka vis naujas scenas galima žiūrėti kaip paveikslus. Kartais išties norėtusi, kad aktoriams nereiktų tiek daug kalbėti. Nuolat beriami žodžiai dažnai užgožia teatrinių Nekrošiaus simbolijų magiją. Be to, ne taip jau ir lengvai aktoriams pasiduoda Antano Venclovos ir Jono Graičiūno verstas ciliuotas Puškino tekstas. Kartais net pradeda atrodyti, kad dalis jų turi problemų su diktacija. O ir nepanašu, kad visus tuos žodžius dar būtų taip svarbu šiandienos žiūrovui išgirsti. Na taip, kartą taikliai Šuiskio (Arūnas Sakalauskas) beriamą padlaižūnišką kalba išties pavirsta demonstratyvia makalyne, paprasciausiais bla bla bla. Aktoriui puikiai pavyksta išlaikyti savo personažą neperžengiant tam tikro santūrumo ar estetikos ribos, ką vargiai būtų galima pasakyti apie itin ryškiai besiardantį ir teatro scenai pernelyg buitišką Puškiną – Algirdą Gradauską.

Laviruojant tarp komiškų ir ne-komiškų personažų taip ir nesusikuria savita spektaklio atmosfera. Regis, kažkur prapuolet ankstesniems Nekrošiaus darbams tokis būdingas intymumas. Nors ir atrodo, kad tiksliausiai būtų „Borisa Godunova“ žiūrėti kaip komediją, tai ne visai pavyksta. Visa tame pernelyg jau pilka ir niūra. Tamsi, gana statiska Mariaus Nekrošiaus scenografija ir tamsūs, vienpalviai Nadeždos Gultaijevos kostiumai (nors ir nevengiantis ironiškų detalių), rimta, šviesnių tonų nepripažįstanti kompozitorius Fausto Laténo muzika. Monotonis, kartais

pasigirstantis sceneje iš daugiafunkcinės (dažniausiai atstojančios stalų) kolonėlės, matyt, bus pats linksmiausias garsas. Na, o spalvų per keturias valandas čia teko pamatyti, atrodo, tris kartus: tai marga stalfės–klijotė, žalias vandens žarnos ir Rusijos vėliavos spalvų balionai, galiausiai kruopščiai sukišti į, vėlgi, tamsų maišą.

Nors ironijos, parodijos elementų, dažniausiai nukreiptų į rusiškas ydas, papročius ir tradicijas, čia toli gražu netruksta ir, pavyzdžiu, degtinė liejasi laisvai, bendri tonai yra pernelyg rimti, monotonuški. Gerai pagalvojus, gal toks ir yra valdančiųjų gyvenimas: kvailokas, bet stokojantis žaismės, tuščias, bet pernelyg įtemptas, dirbtinis, lyg nesibaigiantis mėgejų teatras, kuriamo trūksta žiūrovų, tikrovės atsvaros, nebent ja vadintume nuo visko atbukusios prastuomenės būrių. Iš tiesų, kita humoru dozė taikoma jau pačiam teatrui, o ne Rusijai. Vietomis net gali pasirodyti, kad vaidinama viena iš Shakespeare'o komedių. Ypač ryškiai tai atsiškleidė apsišaukėlio Dmitrijaus ir Marinos Mnisek (Monika Vaiciulytė) santykiai aiskinimosi sceneje – tarp nervingai judančių vandens žarnų šalia įsmeigto ženklo su užrašu „wanduo“. Tačiau atrodo, kad visa tai – tik detalės, priedas prie kažko gerokai svarbesnio, prie ko, mano supratimu, taip ir nebuvu prieita.

Scenoje vyraujanti pilka spalva, monotonija, o ir siaurėjantys laiptai sudaro išpūdį, kad viskas vyksta požemyje, už tikrojo gyvenimo ribų. Veikiausiai ne vien dėl to, kad

Arūnas Sakalauskas (Šuiskis), Salvijus Trepulis (Borosas Godunovas), Dainius Gavenonis (Patriarchas)

D. MATVEJEVO NUOTR.

šis veiksmas – jau istorija, bet ir todėl, kad šiu (ir kitų tokių pačių) žmonių gyvenimai – iš anksto palaidoti. Iš tiesų jie be galio nuobodūs, kaip ir jų kovos. Apie indėniškas aistras jiems tik pasvajot. Užtat taip komiškai ir atrodo scenos šone, lenčioje, nupaišomas iš lanko besitaktantis indėnas. „Mirus mir“ (pa-sauliui – taika), rašoma šalia jo, ir tai – tik dar vienas berniukiškas suaugusių vyrų žaidimas, o gal, tiksliau, vaikystės prisiminimas.

Sunku, kaip ir daug kitų šio teatro sprendimų, suprasti, už ką buvo prikelta ši Boriso Godunovo šmékla. Panašu, kad tai ne iki galo pavyko suprasti ir pačiam režisiui. Šiaip ar taip, apie Rusiją kalbėti, dargi su politiniu atspalviu, šiuo metu išties labai madinga, tad spektaklis puikiai įsilieja į bendrą šio teatro strategiją visumą. O Nekrošiaus kūrybiname kelyje jis atrodo keistokai, tarytum bandymas pasimatuouti svetimą temą ir kalbėjimo būdą.

Apie moralinius pasirinkimus

Artėjant tarptautiniam Thomo Manno festivaliui

Vasilijus Safronovas

Karo tematika šiandien nedingsta iš televizorių ekranų ir žiniasklaidos antraščių. Militaristinės nuotaikos kelia kiekvienam aktualų klausimą, kokią nuostatą užimti jų atžvilgiu – angažuotis, remti, o gal likti nuošaly? Visoje Europoje tas klausimas buvo itin aktualus ir lygiai prieš šimtmetį, kai vyko dešimt milijonų gyvybių nusinešęs Pirmasis pasaulinis karas. Primindamas amžinąją klausimą, Thomo Manno kultūros centras Nidoje rengia penkerių metų trukmės tarptautinių kultūros festivalių ciklą „Modernybės“ palikimas. Šimtas metų po Didžiojo karo“. Karo, taikos ir kūrybos aktualijoms skirtas ciklas pernai prasidėjo festivaliu „Šimtmečio vasara“. Šiemet liepos 11–18 d. į Nidą kives jau 19-asis iš cilės tarptautinis Thomo Manno festivalis „Sąžinės proveržis“.

Šių metų festivalis „Sąžinės proveržis“ – tai nuoroda ir į paties rašytojo biografiją. Iki Europą pakeitu-

sio ketverių metų konflikto Thomas Mannas deklaravo apoliškumą, tačiau 1914-aisiais tapo vienu tų kūrėjų, kurie karo pradžią entuziasticai parėmė. 1914–1915 m. parašytose esė ir 1918 m. išleistoje knygoje „Apolitiško žmogaus svarstymai“ jis šlovino „vokiečių kultūros“ ginkluotą kovą prieš „Vakarų lėkštumą“. Konflikto esmę Th. Mannas stengėsi pateisinti priešpriešindamas „kultūros“ ir „civilizacijos“ sampratas. Tikrajai kultūrai, kuri buvo apibūdinama dorumo, kūrybingumo ir giliaprasmiku kategorijomis, anot jo, atstovaujanti tik Vokietija. Kitose, „romaniškojo prado“, Europos šalyse tegalima rasti klastingą, lėkštą ir paviršutinišką civilizaciją. Karas – viso labo priemonė vokiečių „kultūrai“ skleisti ten, kur jos trūks. Tokias nuostatas gynė Th. Mannas per Pirmąjį pasaulinį karą. Bet 1918-aisiais, vos dienos šviesą išvodus knygai „Apolitiško žmogaus svarstymai“, jis ėmė vis labiau atsiriboti nuo ankstesnių savo minčių, o jau po kelerių metų ryžtingai stojo

ginti humanizmo ir demokratijos.

Stengdamasis atskleisti tokias moralinių pasirinkimų kūpinas temas, Thomo Manno kultūros centras kasmet per rašytojo gimtadienį festivalius Nidoje savaitei sukviečia patirti įsimintinį susitikimą, koncertų, kino naktų seansų ir kūrėjų parodų atidarymų. Kalbamės su festivalių organizuojančio Thomo Manno kultūros centro tarptautinio kuratoriumo pirmininke, Vokietijos istorijos instituto Varšuvos direktorių Ruth Leiserowitz ir Centro direktore Lina Motuziene.

Prieš kelerius metus į festivalį buvote prisikvietę vieną pagrindinių pasaulioje atminimo kultūrų tyrinėtojų, kultūrologę Aleidą Assmann. Šių metų renginio žodžio programos „vinis“ – akademinėje bendruomenėje ne mažiau solidi figūra – Vokietijos ir Prancūzijos istorikas Étienne'as François. Tai ne tik vienas nedaugelio istorikų, vienodu svoriu figūruojančių dvie-

jose šalyse – Prancūzijoje ir Vokiečijoje, bet taip pat žymus atminties tyrinėtojas, su pernai ši pasaulių palikusiu kolega Hagenu Schulzu prieš daugiau nei dešimtmetį parengęs „Vokietijos atminimo vietų“ tritomį. Visa tai rodo, kad atminties tematika festivalio konцепcijai nesvetima?

Lina Motuzienė: Be abejo, atminties tematika festivaliu aktuali, ypač pasauliu plėčiai minint Didžiojo karo šimtmetį. Karo ir atminties sąsajos yra neatsiejamos. Tai, kad į festivalį pavyksta pakviesi tokius žymius autorius, yra didelė sėkmė. Kita vertus, tai didelių pastangų rezultatas ir pirmiausia čia reikia dėkoti kuratoriumo pirminkei Ruth Leiserowitz, kuriai pavyko neabejotinai labai užimtą mokslininkų privilioti į Nidą.

Ruth Leiserowitz: Profesorius Étienne'as François yra ne tik atminties tematikos specialistas. Jis taip pat yra gerbiamas ekspertas vokiečių ir prancūzų santykų klausimais ir būtent šia tema kalbės šiu-

metų festivalyje. Gali kilti klausimas, kas bendro tarp Thomo Manno namelio ir vokiečių bei prancūzų santykų. Atsakydama į jį turiu priminti Thomo Manno brolij frankofilą Heinrichą, kuris ir pats buvo rašytojas, o karo pradžioje, kaip ir daug kartų anksčiau, buvo apsistojęs Nicoje. 1915 m. René Schickele'io redaguojamame intelektualinėje žurnale „Weißen Blättern“, išskyruisime pacifistinėmis nuotaikomis, Heinrichas Mannas paskelbė esę apie XIX šimtmecčio prancūzų rašytoją Émile'j Zola, kurį laikė prototipinu civilizacijos gynėju. Ši prancūzų rašytojai Heinrichas Mannas pavaizdavo kaip pavyzdį intelektualui, stojančio už teisybę, protę, taiką ir demokratiją. Taip karo ir „entuziazmo miglos“ dėl šio karo pradžios kontekste Heinrichas Mannas tikrino sažinę – tą aukščiausią žmogaus sąmonės instanciją. Būtent rašinys „Zola“ Heinrichą atvedė į konfliktą su tuo metu naciona-

Pastabos apie pasakas

Mariaus Jonučio paroda „Pasakos“ galerijoje „Meno niša“

Deima Žuklytė

Gal tikrai, kaip sakė menotyrininkė Agnė Narušytė, menas téra pretekstas norinčiam rašyti? (Pokaibis su Evaldu Jansu, <http://jansas.tv/agne-narušytė-apie-mena-kaip-preteksta-rasyti>). Šiandien – graži, saučiata diena, atrodo, tik českl ant dviarčio ir mink lauk iš miesto. Tačiau mane jি paveikia keistai: norisi lindeti prie kompiuterio ir rašyti, rašyti. Pretekstu tam man tampa Mariaus Jonučio paroda „Pasakos“, tradiciškai pavasarį vykstanti galerijoje „Meno niša“.

Jonutis priklauso tiems dailininkams, kuriuos norėtųsi vadinti dailininkais-filosofais – pašančiais ir rašančiais, savo originalias mintis skelbiančiais eseistikos knygose, o kartais ir poezijoje. Menininkas knygų išleido net tris (leidykla „Tyto alba“): poezijos rinktinę „Melyna žalia“ (2008), žaismingas esė „Kirmimas paukštis“ (2009) ir pasakas „Slibinas Jurgis ir kitos istorijos“ (2010). Taigi pasakų tema visai natūraliai išplaukia iš rašytinės menininko kūrybos.

Parodoje eksponuojami Jonučio reljefai, nedrąsiai bandantys užkariauti erdvę išskleidusiais sparnais ar palmėmis su mčetėmis. Pasakos čia suprantamos pačia plačiausia prasme – tarp undinėlės ir Raudonkepuraitės vietą randa ir Vilniaus įkūrimo legenda („Gedimino sapanas“), ne kartą Jonučio vaizduotas Adomo ir Ievos motyvas („Apie

obuoli“), taip pat ir Čiurlionio kūrybos replika („Karalių pasaka“). I didelių kvadratinį kūriinių formatą sėkminges telpa istorijų siužeto vingiai, papasakojami pasitelkiant simultaninę kompoziciją – greta vaizduojamų skirtingu metu atsitiuke

kai suderinamas, tad abiejų menininkų sukurtos žmogystos kartu išdumtų į miškus ir ten daugintusi, gimdydami jonutijaroševaitiskus mišrūnus.

Kalbant rimtai, Jonutis nepateikia didelių staigmenų, o kaip išprav-

Marius Jonutis, „Gedimino sapanas“. 2015 m.

D. ŽUKLYTĖS NUOTR.

ivykiai tvarkingai sudedami į jiems skirtas lentynėles tiesiogine šio žodžio prasme.

Stebėdama pasakų veikėjus pagalvoju, kad jei figūros prabiltų, tikriausiai kalbėtų ta pačia kalba kaip ir Ksenijos Jaroševaitės skulptūros. Gal jų panašumas būtų net genetiš-

tės žaidžia ryškiomis fovistinėmis spalvomis ir primityviojo meno įkvėpta stilistika. Visgi naujas atradimais dailininko kūrybos kontekste išskiria keli kūriniai. Vienas iš jų – „Gedimino sapanas“, auksinės spalvos gausa primenantis ikoną, tačiau papildytas juodu fonu, ant

kurio Gedimino pilis nupiešta plynėmis lyg kreida ant lento linijomis, visai nebūdingomis Jonučiui. Šis minimalistinis sprendimas sukuria sapno atmosferą, neužtikrintumą, neužbaigtumą. Juoda spalva susijungia ikoninę dalį su už paveikslo plokštumos išėjusiomis margintomis vilkų (labai primenančiu krokodilus) figūromis. Kitas nustebinęs kūrinys – „Užburtas miškas“, čia ažūrinis ultramarino spalvos pjautinės slepia margą, tačiau beveik nematomą mišką, o už jo – veidrodį. Veidrodis tarsi kalba paties Jonučio žodžiais: „Nusivalęs grimą, pažiūrėk į veidrodį – ką matai? Bégantį laiką? Pabaigos šešelį?“ („Kirmimas paukštis“, p. 86), simboliškai pavaizduoja sunkumus bandant pamatyti tikrąj save.

Parodoje įdomu stebėti, koks yra santykis tarp grafiką baigusio Jonučio ir jo mokytojos, knygų vaikams iliustratorės ir monumentalistės Birutės Žilytės, vadovavusios Mariaus diplominiams darbui „Hamelno žurkininkas“. Nors stilistika šedu dailininkai gerokai nutolę vienas nuo kito, bendrumą įžvelgiu jų kūrybos turinyje. Iš pirmo žvilgsnio abu vaizduoją laimingus pasaulius, apgyvendintus spalvingais personažais, bet pažvelgus atidžiau viskas néra taip tobula. Žilytė, iliustruodama pasakas, nevengia šiurpių detalių, tokius kaip nukirstos galvos. Naujoje Jonučio parodoje jų taip pat yra: „1001 naftyje“ jau pamėlusios galvos sudėtos į stalčiuką, kurio turinio, žiū-

rint iš toliau, nematyti. „Motinos širdyje“ kažkoks nelaimėlis jau atgulę amžino poilsio į pilką žemų gūbri. O undinėlės mylimasis vaizduojamas tą akimirką, kai trenktas Perkūno krenta į vandenį... Būtent gyvenimo dvilypumo nuojauta ir sieja mokytojų ir mokinį. Kaip raše Kristina Stančienė, Birutė Žilytė „pasakoja apie rimtus dalykus – gėri ir blogi, gyvybę ir mirtingi“ („Lobiai iš drumzlinos upės“, 7 meno dienos, 2010 03 26). Tą patį galima pasakyti apie Marių Jonutį.

Pabaigai labai norisi pacituoti ką nors gudraus iš Jonučio knygų, paškatinti jas bent pavartyti. Tebūnie ištrauka iš Jonučio „Kirmino paukštis“ (p. 50): „Susigalvok tikslą, iš pradžių kokį nedidelį, pavyzdžiui, užlipti ant vidutinio dydžio kėdės (ar kalno), pabandyk pasiekti savo tikslą, nepakenkdamas kitiems, ir jei tau tai pavyko, kas toliau? Bandyk išsivaizduoti du savo buvimo modelius: A. Neturi tikslą, tiesiog gyveni, draugauji, myli, augini vaikus, dirbi tai, ką geriausiai sugebi, mokaisi, domesi, valgai, keliauj. B. Turėti tikslą ir viskas skirta jam, nedarai to, kas jam trukdo, kas tave be reikalo gaišina, kasdien savęs klausisi, ar šiandien stengesi maksimaliai.“

Paroda veikia iki birželio 12 d.
Galerija „Meno niša“
(J. Basanavičiaus g. 1/13, Vilnius)
Dirba antradieniais–penktadieniais 12–18,
šeštadieniais 12–16 val.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

listiškai nusiteikusiu broliu Thomu. Padedami profesoriaus E. François, stengimės prisiminti šį „brolių Mannų barni“ ir apsvarstyti jį, kad ir iš pašalinčių perspektyvos. Šitaip atliepsime vieną pagrindinių Thomo Manno kultūros centro uždavinii – tirti, globoti ir saugoti Mannų šeimos kultūrinių palikimų.

Kaip manote, ar tokioje šalyje kaip Lietuva šiandien yra aktualu kalbėti apie Pirmajį pasaulinį karą? Juk valstybinė šio karo atminimo tradicija Lietuvoje nesusiformavo. Tarpukarui Didžiojo karo atmintį buvo užgožusi dalyvavimo Nepriklausomybės karoose patirtis, paskui aktualesnis tapo Antrasis pasaulinis. Panaši ir kitų Vidurio bei Rytių Europos šalių patirtis.

R. L.: Praečiausias metais festivalio metu diskutuodami apie 1914-ųjų karo pradžios nuotaikas išsivaldavome esantys nepaprastai toli nuo karo veiksmų. Ir štai būtent tomis dienomis buvo pašautas Malajzijos oro linijų lėktuvas MH 17. Tai padėjo mums suvokti, kad konfrontacinių nuotaikų situacija gali būti pasikartoti, o tokie dalykai mus gali paliesti ir būnant teritoriškai nutolusiems nuo karo veiksmų. Taigi čia kalbama ne vien apie istoriją, bet ir apie moralinius iššūkius

bei su jais susijusius filosofinius ir teologinius klausimus.

L. M.: Noriu priminti, kad Pirmasis pasaulinis karas palietė ir Lietuvą, taip pat Nidą, kurioje irgi būta to karo atminimo simbolij. Jau karo pradžioje Nida patyrė gyventojų mobilizaciją, išgyveno karo pabėgelių srautą: nedideliamė žvejų kaimelyje apsigyveno 1 200, daugiausia moterų ir vaikų. Vadinasi, nidiškiai iš labai arti patyrė karo atmosferą. Didžiojo karo atmintis Nidoje tarpukariu buvo aktualizuota pastāčius paminklus Nidos dailininkų kolonių kūrėjams Ernstui Bischoffui-Culmu, Hansui Beppo-Borschkei, taip pat poetui Walterui Heymannui atminti. Jie žuvo tame kare. Apie šios kolonijos kūrėjus taip pat kalbėsime šių metų festivalyje.

Kokius konkretiai Pirmojo pasaulinio karo atminties klotus tikite atskleisti „Sąžinės proveržiu“ įvardytu festivaliu ir kokiomis priemonėmis tai darysite?

L. M.: Pagrindinis festivalio motto yra kūrėjo vaidmuo ir atsakomybė sudėtingoje politinėje situacijoje, o karas ir buvo laikas, kai inteligencija turėjo pasirinkti – tyčių ar reikštį savajų kūrėjo poziciją. Pavyzdžiu, austrių rašytojas Stefanas Zweigas karo akiavadoje liko nesuprastas, kai atviri prabilo apie karo beprasmybę. Be to, viena iš festivalio temų yra brolių Mannų konflikto Pirmo-

jo pasaulinio karo metais išryškinimas, apie tai festivalio metu bus galima plačiau sužinoti Reinbeko pilies kultūros centro ir Thomo Manno memorialinio muziejaus darbuotojų pastangomis parengto parodoje „Brolystė kaip likimas. Thomas ir Heinrichas Mannai“. Jau minėtosios Nidos dailininkų kolonių kūrėjams bus skirta kita paroda „Dailininkai karo metu“, jai darbus sutiko paskolinti Liueuburge išskūrės Rytu Prūsijos muziejus.

R. L.: Ši Kristinos Jokubavičienės kurojama paroda šių metų festivalio programoje vaidina svarbų vaidmenį. Nors jau iki šiol žinojome, kad daug Nidos dailininkų kolonių menininkų turėjo atsidurti Didžiojo karo apkasuose, kol kas meninai nutuokėme, kad ir ten jie kūrė, išreiksdami savo išpūdžius. Ketveri karo metai, kalbant apie dailininkų kolonijos kūrėjus, iki šiol visuomet buvo „apeinami“, ir mes norime grąžinti į bendrają sąmonę ši laikotarpį ir jo metu sukurtus meno kūrinius.

Ar festivalio tematiką stengiatés išreišksti ir muzikine programa?

R. L.: Muzikinėje programoje skambėsiantys Maurice'o Ravelio ir Igorio Stravinskio kūriniai tam tikra prasme simbolizuojant karo įvykius. Didžiojo karo tema bus paliesta ir kompozicijoje, dedikuotoje per karą rankos netekusiam pianistui

Pauliui Wittgensteinui. Jo garbei skambės Ericho Wolfgango Korngoldo sukurtą Suitą, op. 23, dviem smuikams, violončeli ir fortepijonui kairei rankai, ši Siuita Lietuvuje bus pristatyta pirmą kartą.

Festivalio publikai visuomet būna daugialypė: nuo nė vieno festivalio nepraleidžiančių senjorų iš Vokietijos iki gausaus jaunimo iš Lietuvos. Ar manote, kad pasirinktas festivalio temų ciklas apie Didžių karą vienodai aktualus visoms amžiaus ir interesų grupėms?

R. L.: Savo įvairialypę programą – nuo klasikinės muzikos koncertų iki kino vakarų – festivalis leidžia tikėtis labai platičios auditorijos. Jaunesnės publikos gausėjimą mes pastebime kiekvienais metais, lygiai kaip apskritai lietuviškos publikos, kas mus nepaprastai džiugina. Vienas būdų pritrauktį dar platesnę jaunąją auditoriją yra visiškai neseniai išsirutuliojusi idėja surengti studentų rašinių konkursą. Geriausios esė kūrėjas turės galimybę festivalio metu atvykti į Nidą ir viešai pristatyti savaji kūrinių lietuvių ir vokiečių kalbomis.

R. L.: Mūsų publiką yra daugialypė ir jos interesai taip pat. Visgi praėjusių metų diskusijos ir pokalbiai puikiai parodė, kiek daug visko galima atrasti kalbant kaip tik apie šį – karo laikotarpį. Mes nesiekame vergiškai prireisti viso turinio prie festivalio motto, bet sąmoningai pateikiame pavienius su tema susijusius akcentus. Šitaip paliekame sau galimybę perteikti ir tuos literatūros bei muzikos kūrinius, kurie skiriasi nuo pagrindinės festivalio idėjos.

Thomo Manno kultūros centras šiaisiai metais mini veiklos dvidešimtmetį. Festivalį organizuojate jau 19-ąjį kartą. Ar neišsiėmėte per tiek metų? Kokį naujovių dar sugalvojate festivalių lankytojams?

L. M.: Aš pati rūpinuosi festivalio organizavimui jau septintajį kartą. Per tokį laiką galiu drąsiai sakyti, kad idėjų generatoriai jų nestokoja. Thomo Manno festivalis yra labai dinamiškas, skleidžiantis gerą energiją, nors rengėjams festivalio savaitė – labai įtemptas darbas.

R. L.: Rengdami šiuos festivalius, mes kviečiame kaskart kitokius svečius. Keičiasi ir mūsų partneriai. Tojį kaitą įneša į festivalį savo patirtis, idėjas ir lūkesčius. Šiuo požiūriu mes taip pat esame iki tam tikro lygio kaskart priverčiami save naujai išrasti. Šiaisiai metais festivalį pirmą kartą rengiame kartu su naujuoju Vilniaus Goethe's instituto direktoriu Detlefui Gericke, į Lietuvą su daugybe idėjų atvykusiu iš Bostono. Tad kartais mums net nereikia patiem sukti galvos dėl kažkokiu naujovių. Jos atsiranda pačios. Ateikite ir įsitikinkite!

Tiriant bendrą prieitį

Baltijos šalių paviljonai 56-oje Venecijos bienalėje

Julija Fomina

56-oje Venecijos bienalėje Baltijos šalyse pristato šiuolaikinių menininkų projektus, skirtingais būdais mezgančius ryšius su sovietine prieitimi. Žūtint formaliai, sovietinė šiuo šaliu istorija pasibaigė 1990 ir 1991 metais po nepriklausomybės paskelbimo, o jau 1999-aisiais jos taip Venecijos šiuolaikinio meno forumo dalyviais. Nuo to laiko jų nacionaliniuose paviljonuose jau buvo rodyti projektais apie probleminį sovietinį paveldą, pavyzdžiu, estų menininkės Kristinos Norman „Po karō“ („After the War“) 2009 m. ar Nomedos ir Gedimino Urbonės „Villa Lituanica“ 2007-aisiais. Pastarasis buvo pažymėtas bienalės žiuri už įžvalgų paviljono sampratos ir tautinio identiteto tyrimą, atliktą su subtiliu humoru ir įtraukiantį žiūrovus į intriguojantį pasakojimą. Iš kokių istorijas Baltijos šalių menininkai kviečia išitraukti šį kartą, kokinis naujas živilgsnis iš bendrų prieitų siulo? Kaip jų parodose konstruojamas prieities santykis su šiandienių ir kokiais būdais ji integruojama į globalų šiuolaikinio meno diskursą?

Estų menininkas Jaanus Samma, remdamasis privačios sovietinio žmogaus istorijos pavyzdžiu, atskleidžia visos sistemos represyvumą. Jo projektas „Netinkamas darbu. Pasakojimas apie pirmininką“ (<http://chairmanstale.com/>) nagrinėja Estijos SSR kolūkio pirmininko Juhano Ojastee (vardas pakeistas) gyvenimo istoriją. 1964 m. jam buvo pareikšti kaltinimai dėl homoseksualų ryšių, jis išmestas iš partijos, praraudo darbą ir šeimą, o po žeminančio teismo proceso nuteistas 1,5 metų pataisos darbų griežto režimo kolonijoje. Vėliau išsikėrė Tartu, dirbo nekvalifikotus darbus ir gyveno aktyvų asmeninį gyvenimą, dėl ko ilgainiui tapo vėstos gėjų bendruomenės legenda. Ekscentriškas ir ūmus, su fetrine žalios samanų spalvos skrybėle, nuolatos ieškantis intymų kontaktų, organizuojantis savo bute vakarėlius su pornografinių filmų peržiūra itin retu paprastų žmonių buityje vaizdo magnetofonu. 1990-aisiais tame pačiame bute jis buvo rastas nužudytas. Manoma, kad jis nužudė rusų karievis – vienas iš atsitsiktinių seksu partnerių. Jaanus Samma, jau kelelius metus tiriantis latentinę homoseksualizmo istoriją Sovietų Estijoje, rekonstravo pirmininko istoriją ir legendą iš archyvinų šaltinių bei remdamasis jis pažinjosiųjų pasakojimais. Menininko teigimu, ši istorija reprezentuoja visą sovietinę epochą ir jos mentalitetą, kuris gyvybingas ir šiandien. Jam antrina ir projekto kuratorius Eugenio Viola, tvirtinant, kad menininkas kelia šiandien itin aktualius klausimus apie fundamentalių žmogaus teisių pažeidimą.

Tai, kad sovietų totalitarinė sistema buvo represinė savo piliečių atžvilgiu, jie buvo sekami, o jų asme-

ninis gyvenimas kontroliuojamas – daugeliui žinomi faktai. Tokių represijų istorija nuolat pildoma vis naujaus mokslininkų ir menininkų darbais. Menininkai savo tyrimuose gali siūlyti kur kas subjektivės ir originalesnes gautų duomenų interpretacijas, kelti abejones įsigalėjusių žinojimų, pildyti jų nauju, galbūt net paradoksaliu turiniu. Jaanus Samma atliko didžiulį tyrimą, kuris svarai papildo homoseksualumo istoriją SSRS, pradėtą rašyti palyginti nesenai. Ji praturtina ir kontekstualizuja parodos katalogas. Tačiau „Netinkamas darbu. Pasakojimas apie pirmininką“ tik meniskai įremina dokumentinius liudijimus, įtraukia žiūrovus į įtai- gų savo vizualiai retorika pasakojimą apie eilinę totalitarizmo auką ir ragina jį užjausti.

Projekto ekspozicijoje – archyvinė medžiaga ir menininko kūriniai. Žiūrovui siūloma susipažinti su pagrindiniais pirmininko gyvenimo įvykiams ir jo teismo byla, archyvinė fotografių galerija. Jose – pirmininkas ir jo aplinka, kolūkio gyvenimo epizodai, taip pat – tos Tartu vietas, kuriose jis gyveno ir lankėsi ieškodamas intymų kontaktų. Gretimose erdvėse – menininko sukurti videodarbai, kuriuose pagyvenęs ir jaunas aktoriai nutapytų dekoracijų fone vaidina nebylias sutikimo intymioms paslaugoms scenas. Čia taip pat eksponuojamos vitrinos su „butaforija“ – fetrine skrybėle, valzelino tūbele, medicinos įrankiais, 3 sovietiniai rubliai ir 50 kapeikų – būtent tokia tuo metu buvo seksualinių paslaugų kaina. Atskirai rodomas videodarbas „Teismo procesas“, kuriame tas pats pagyvenęs aktorius inscenuoja savo lytinio organo „apžiūrą“ medicinos įrankiais – panasiu būdu buvo renkami įkalčiai iš žmonių, įtariamų pederastiją. Videokūriniai teatrališki, bet jų siužetai paremti tikros istorijos fragmentais, todėl sukelia empatiją. Iš viso pasakojimo išsiširkia instalacija „Ložė“ – prabangų teatro ložę, kurioje žiūrovui siūloma žiū-

Dainius Liškevičius, „Muziejus“, Zenobio rūmai, Venecija. 2015 m.

réti į akliną tamsą ir klausytis operos arijos – poetiško pirmininko pasakojimo apie jo emocinę būklę, kaip galima įtarti, prieš ir po už piggins nusipirkto meilės akto. Ši instalacija, užuot vizualizavusi jo gyvenimo istorijos fragmentą, perteikia subjektyvų įsijautusį į protagonistą likimą menininko živilgsnį, o žiūrinti tamsa sukuria erdvę vaizduotei ir asmeninėms žiūrovo interpretacijoms.

Ekspozicijos visuma atskleidžia sovietinių represijų aukos dramą ir nesiūlo kitų prieities perskaitymo būdų. Menininkas ir kuratorius to ir nesiekė, jų démesio centre – žmogaus, persekioto ir žeminto vien dėl savo „kitoniškumo“, likimas. Tačiau iki šiol išlikusi sakytinė legenda apie pirmininką liudija, kad po priversinio coming-out jis sugerbėjo „prisikelti“ naujam, laisvesniam gyvenimui. Galbūt šios linijos išplėtojimas galėtu suteikti visam pasakojimui daugiau niuansuotų atspalvių.

Dainius Liškevičiaus projektas

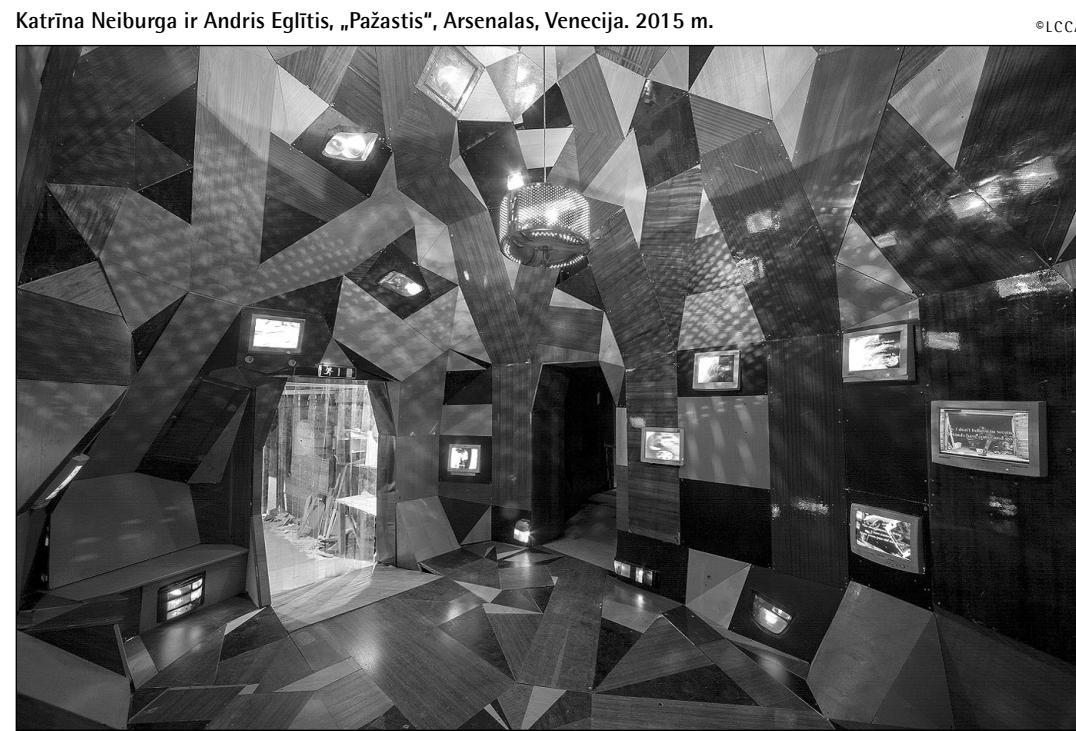
„Muziejus“ Lietuvos nacionaliniaiame paviljone – taip pat meninis tyrimas, skirtas kūrėjo figūrai ir atskleidžiantis politinio pasipriešinimo totalitarizmui išraiškos formas. Menininko sukurtą instituciją, komisaro Vytauto Michelkevičiaus teigimu, ne tik tūria sovietinį totalitarinį

mai, bei dokumentinė medžiaga – knygos, bukletai, brošiūros, ready-made objekta iš sovietmečio, taip pat daiktai, susiję su jo asmenine atmintimi. Šie eksponatai pateikiame chronologiskai, o atskirais prasmiais blokais, taip jie sukuria savitą hiperteksto struktūrą. „Muziejus“ siūlo žvelgti į sovietinę prieitį be skambių apibendrinimų ir vienaprasmio totalitarinės sistemos demaskavimo. Realūs faktai čia paramiami ne dokumentiniais liudijimais, o laisvomis menininko asociacijomis. Šia prasme projektas rodo kūrybinius darbo su problemine prieitimi metodus ir atskleidžia konkretaus istorinio periodo ambivalentiškumą.

Čia įdomu palyginti materialaus

paveldo panaudojimą estų ir lietuvių paviljonuose. Samma instalacijoje realūs sovietmečio objektais, paženklinti kaip „butaforija“ – saviti pasakojimo tikrumo daiktinių įrodymai, suteikiantys jam dramatinį atspalvį. Objektai Liškevičiaus „Muziejuje“, išigytu blusturgių ar išsaugoti iš sovietmečio laikų – memorabilia, palaikanti ir atskleidžianti jo asmeninę arba kitų kūrybingų žmonių, gimusiu ir gyvenusių sovietinėje epochoje, istoriją. Abu šie meniniai gestai lygiateliai, tačiau pirmu atveju jie palaiko pagrindinę pasakojimo liniją apie sovietinės sistemos auką, kitu – padeda „naviguoti“ po atminties istoriją, kurioje nukentėjusieji – pirmiausia tie, kurie buvo nuosekliai trinami iš bendros atminties.

Materialus ir mentalinis sovietmečio paveldas domina ir Latvijos menininkus. Katrīna Neiburga ir Andris Eglītis Latvijos pristatytmui Venecijoje sukūrė erdvės instalaciją „Pažastis“ (<http://www.armpit.lv/>). Pasak paviljono komisarės Solvitos Krese – tai „ispūdinga savadarbės architektūros šventovė“, iš įvairių medienos atliekų sukonstruotas urvas su automobilių žibintų „inkrustacija“, kreivais mediniai stelažais, laiptais ir daugybė televizijos ekranų. Juose – skirtingu profesijų ir amžių vyrai, leidžiantys laisvalaikį garažuose. Čia jie „iuninguoja“ automobilius, ką nors meistrauja ar tiesiog lei-

NUKELTA | 7 PSL.

Piešiniai yra viskas, apie ką aš kalbu

Cornelios Gurlitt piešinių paroda Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre

Ieva Baublytė

Tarptautinis dokumentinių filmų festivalis „Nepatogus kinas“, vykstantis nuo 2007 m., kasmet į kino sales sukviečia vis daugiau žiūrovų. Ojei kas nors paklaustų, pavyzdžiu, kur Vilniuje ieškoti nepatogaus vaizduojamojo meno, pirmiausia nurodyčiau ne Šiuolaikinio meno centra ar Nacionalinę dailės galeriją, o Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centrą. Kaip tik šiuo metu Jame veikia nauja paroda „Cornelia Gurlitt: širdies kelionė. Vilnius vokiečių ekspresionistės akimis 1915–1917 m.“

Nors visos Tolerancijos centro ekspozicijos daugiau ar mažiau nepatogios dėl konteksto (sakydama „nepatogios“ turia galvoje: paveikslas, netiketos, sukreciančios), nauja paroda išsišikiria praverdama dar vienas Vilniaus kultūrinės atminties duris. Iki pat 2008 m. Cornelios Gurlitt (1890–1919), dabar vadinais viena talentingiausią vokiečių ekspresionistę, meno pasaulyje tarsi né nebuvu, kol Vokietijos meno galerijos „Kunsthaus Desiree“ savininkas Hubertas Portzas aptiko žymaus vokiečių ekspresionisto Konrado Felixmüllerio 1917 m. Dresdene pieštą portretą „Gailetingoji sesuo Cornelia Gurlitt“. Tokiu tyrinčiant šios menininkės biografiją, 2012 m. jam pavyko surinkti 16 Vilniuje sukurtų kūrinių kolekciją, ją sudaro litografijos ir piešiniai. Ilgai nesvarstęs H. Portzas nuspindė juos padovanotį vienam iš Vilniaus muziejų ir pasirinko Tolerancijos centrą dėl menininkės glaudžių ryšių su tuometiniais Vilnius žydais.

Kolekcijos pagrindu parengta paroda susideda iš dviejų dalių: vienoje eksponuojami Gurlitt kūrinių kartu su amžininkų prisiminimais, kitoje – panašaus laikotarpio Vilniaus gyvenimo vaizdai, užfiksuoti generolo feldmaršalo Hermanno von Eichhorno armijos fotografių. Ir

parodos pavadinimas, ir jos aprašymas, ir patys kūrinių, atrodo, nuosekliai pasakoja asmeninę menininkės gyvenimo istoriją: dažniausiai jų centre – jauna moteris, kartais su medicinos sesers uniforma, vienur tarp ligonių, kitur viena. Ir staiga prieinu antkapius – iš pradžių jie litografijoje „Be pavadinimo“, sukurtos 1917 m. rugpjūčio 17-aąj. Moteris, išsėmusi kojų pirštais į kalno šlaitą, viena klūpo kapinaitėse. O visai greta vieniši kapinaičių fragmentai – Pauliaus Račiūno 2015 m. fotografijos su priaša: „Pirmojo pasaulinio karo metais žuvusių žydų tautybės vokiečių kareivų kapai Vilnius Vingio parko kapinaitėse“. Tuo metu galvoje sukasi daugybė minčių: apie menininkės tragiską likimą, jos nelaimingą meilę, apie Vilnius karo metais, bet daugiausia apie žydus, kovojujus kartu su vokiečiais, o po kurio laiko... Masiškai jų žydutus. Ir kas gi mums iš vieto to dabar liko? Antkapiai ir keli nespalvoti kūriniai? Kaip liudijimai, nuorodos, dokumentai – mažos didelių išvykių metonimijos.

Cornelia Gurlitt į vokiečių okupuotą Vilnių atvyko 1915 m. būdama vos 25 metų, paskirta dirbtinių medicinos seserimių Antakalnio karo ligoninėje. Dabar jau niekas negali tiksliai pasakyti, kiek tokų medicinos seserų dienų dienas slaugė karinė sužeistus ligonius, kiek lėtai pūvančių žaizdų, pūliuojančių galūnių ir paklauskų iš skausmo akių joms teko kasdien regėti. Nepalankios to meto sąlygos – karinė sukelti neramuai, moterims primestos elgesio normos, atskirtis menininkų (išskirtinai vyru) pasaulyje – nesutrukė menininkai kurkiti savito, ekspressionizmui artimo stiliums. Ant vieno piešinio, skirto jos mylimajam dailėtyrininkui Pauliui Fechteriui (1880–1958), Gurlitt smulkiomis raidėmis užraše: „Pasistengusi visiškai aiškiai suvokui savo piešinių trūkumus. Galbūt, tai prisiminės, pasijuosi laimingas. Daug darbo ligoninėje

ir priebėgomis atrandamas laikas tapti, bet piešiniai yra viskas, apie ką aš kalbu.“

Vilniuje praleisti metai menininkai tapo lemtingi: čia ji slaugė sužeistuosius, bendravo su išvairiausiu socialinių sluoksnių ir tautybių žmonėmis, kurie neretai tapdavo jos kūrinių prototipais, patyrė nelaimingą meilę, domėjosi Vilniaus žydų gyvenimu ir atrado su jais daug bendro (jos močiutė iš tėvo pusės buvo žydė). Visa tai išgyvendama nuolat

vo gyvenimą ir mąstyti savo mintis, subjektyvią ir švelnias, o ne tokias, kurios būtų apsunkusios visokių išvykių [...] ilgiuosius vilnietiško gyvenimo būdo, bet čia neįstengiu jo rasti.“

Minėtas gyvenimo būdas kūrinius lydinčiose išstraukose iš tuometinės spaudos bei amžininkų prisiminimų muose nušviečiamas keliais aspektais. Pavyzdžiu, 1916 m. 10-osios armijos laikraštyje rašoma, kad po to, kai Antakalnio rusų dalinių įgulos

namą netoli Katedros, rašė: „Viešnamai dygsta kaip grybai po lietaus, naktimis raudoni žiburiai išsibebia keliose dešimtyse Vilniaus namų.“ Kitas rašytojas Herbertas Elenbergas (1876–1949) laiške žmonai 1917 m. mini: „Džiaugiuosi senais žydais, kurie ten (Lietuvoje) sėdėjo ir garsiai skaitė Talmudą [...]. Mane jaudino vaizdas, kaip jie su užsidegimų skaito, nors aplink tyko badas.“

Tuometinio Vilniaus vaizdą aiškiau suvokti padeda ir kita parodos dalis – jau minėtos generolo feldmaršalo Hermanno von Eichhorno armijos karių darytos fotografijos. Basi elgetaujantys vaikai, apskurę jų rūbai ir tiesiai į tave žvelgiantys maži susitraukę kūneliai didelėmis prasaničiomis akimis. Daug visai nevaiškių žaidimų – cigaretės, ištiesi delnai ir barškantys tušti šaukštai – lyg iš Yanos Ross spektaklio „Mūsų klasė“. Buvo ir daugiau fotografijų – senų, suvargusiu žydų, gatvės prekeivių ar galvas nuleidusiu praeiviu, atsitiktinai papuolusiu į kadrą. O jiems už nugaras – gražusis Vilniaus senamiestis. Jame tuo metu gyveno skurdžiausi žmonės, daugiausia žydai.

Apie karą, kaip ir apie meną, kalbėti galima daug, paliečiant išvairiausius aspektus. Kad ir kiek tai užtruks – tegu iki giedro pavasario – lažinuosi, jog vis tiek bus švelnai ignoruojamos moterys. Tik ne šioje parodoje, kuri atskleidžia ne vien asmeninę trumpo Cornelios Gurlitt gyvenimo istoriją, bet ir leidžia moters akimis naujai pažvelgti į tokias „nepatogias“ ir iki šiol nemažiau aktualias temas kaip mirtis, kančia, bejagišumas, pasiaukojimas, nelaiminga meilė ir daugelį kitų.

Cornelia Gurlitt, be pavadinimo. Litografija. 1917 m.

©VVGŽM

kurė vieną piešinį po kito. O 1919 m. grįžusi į Vokietiją, ji laiške tėvui rašė: „Bilogiausia, kad mumye kažkas tūno ir nepaliaujamai šaukia: visa tai ne mano reikalas, noriu gyventi sa-

ligoninę perėmė vokiečiai, „iš maisto atliekų šimtai skurdžių kaimiečių gaudavo maisto“. O šio laikraščio redaktorius, rašytojas Oscaras Wöhrle (1890–1946), minėdamas

Paroda veikia iki rugsėjo 18 d.
Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus
Tolerancijos centras (Naugarduko g. 10/2,
Vilnius)
Dirba pirmadieniais–ketvirtadieniais 10–18 val.,
penktadieniais ir sekmdieniais 10–16 val.

Jaanus Samma, „Netinkamas darbui. Pasakojimas apie pirmininką“, Malipiero rūmai, Venecija. 2015 m.

©REIMO VOSA-TANGSOO

ATKELTA IŠ 6 PSL.

džia laiką po kivirčų namuose. Menininkai surado, pakalbino ir nufilmavo šiuos herojus bei atliko išsamų Latvijos „lūšnynų architektūros“ tyrimą, kuriuo pasiremdami sukūrė instaliaciją. Jos pavadinimas – ironiška užuominė į „tikro vyro“ pašaulį, kuriame daug sunkaus fizinio darbo ir jį grindžiančios gyvenimo filosofijos. Savadarbė architektūra ir specifinis jos kūrėjų mentalitetas juos dominia kaip Rytų Europos vėlyvojo sovietmečio reiškinys. Šia prasme projektas gana nuspejamas: architektūra kaip istoriškai determinuota visuomenės ar jos grupės vertybų reprezentacija jau ilgą laiką yra Šiuolaikinių menininkų dėmesio centre. Nenuja atrodo ir mintis tirti tam tikrą subkultūrą – pakanka prisiminti 2004 m. Artūro Railos projektą „Roll Over Museum / Li-

ve“. Latvijų menininkai nekvietino nuo institucijos sampratos ir nepriatygina savo veikėjų menininkams. Pasak kuratoriaus Kasparo Vanago, jie „atveža į Italiją banalią marginaliją su lokaliu prieskoniu“. Tokiu būdu sovietinė praeitis ir toliau eksplotuojama kaip egzotinė, Vakarų kultūros rinkai patraukli prekė.

Bendrame Venecijos bienalės kontekste Baltijos šalių pavilionai vis dėlto atrodo kaip išsamūs ir išraiškingi meninai tyrimai, skirti māsliam ir pasiruošuisių ištrauktikai daugiaprasmius pasakojujimus žiūrovui. Menininkai naudoja parodos formatą ne pavilonų sampratos dekonstrukcijai ar tautinio identiteto tyrimui, o gręžiasi į istoriją siekdami pažinti save pačius – kaip kūrėjus ir savo šalių piliečius – ir tikėdamiesi, kad jų istorija gali būti patraukli ir kitiems.

Bienalė veikia iki lapkričio 22 d.

Pasakos apie žiaurų pasaulį

68-ojo Kanų kino festivalio laureatai

Praėjusio sekmadienio rytą buvo galima išgirsti daug prognozų, kas taps „Auksinės palmės šakelės“ savininku. Filmų pavadinimai daugiau sutapo, tačiau abejojo, ar kas tikėjo, kad svarbiausią Kanų apdovanojimą gaus Jacques'o Audiard'o socialinė drama „Dipanas“ („Dheepan“). Pasak Tadeuszo Sobolewskio („Gazeta Wyborcza“), „Auksinė palmės šakelė“ pateko į geras, bet ne į geriausias rankas. Jis mano, kad žiuri verdiktas – Coenų pralaimėjimas, atrodo, kad filmai apdovanoti atsiktinai. Iškart po apdovanojimų suengtoje spaudos konferencijoje vienos iš brolių Coenų pareiškė, kad žiuri šikart buvo ne kino kritikai, o menininkai. Tačiau jų sprendimas vis dėlto vertinamas kritikai, nors prancūzų žiniasklaida garsiai kalba apie savo šalies kino triumfą. Tai gal ir nestebina, nes konkurse buvo paruošti net penki prancūziški filmai.

Tačiau dienraščio „Libération“ kino kritikai pirmadienį paskelbė kolektivinių tekštą, kuriamo piktino si apdovanojimais ir įtarė, kad žiuri sprendimą paveikė festivalio prezidentas Pierre'as Lescure'as bei filmu atrankos vadovas Thierry Frémaux. Likus dviem dienoms iki festivalio pabaigos „Libération“ kritikas Didier Péronas paskelbė, kad laimėtū turi Taivano režisierius Hou Hsiao-Hsienas, konkurse parodęs „Žudikę“. Kritikas teigė: „Jei filmas negaus „Auksinės palmės šakelės“, ateisime su kardais ir fakelais, o žiuri teks ieškoti atsarginio išėjimo.“

„Dipanas“ pasakoja apie imigrantus, kurie į Paryžių atvyko iš Šri Lankos po to, kai buvo sutriuškinti tamilių partizanai. Vyras ir moteris apsimeta sutuoktiniais, kartu su jais gyvenant devynerių metų mergaitė taip pat nėra jų vaikas. Pasak Sobolewskio, filmo privilumas tas, kad Audiard'as ištikimas savo herojų požiūriui: „Jis neturi išankstines išvados. Režisierius sekia iš pasakos tikrovei, kuri kartais išganingai chaotiška. Tai geras filmas, bet jis neliks kino istorijoje.“

Vadimo Rutkovskio („Snob.“) nuomone, Audiard'o stiprybė, o kartu ir silpnybė yra ta, kad jis – puišius paradoksalių istorijų pasakotojas, nepalickantis jokių „baltų dėmių“, nuo jo filmų neįmanoma atsiplėsti, bet ir žiūrėti dar kartą nekyla noras. Kritikui „Dipanas“ – beveik parabolė apie totalinį karą ir tapatybę. Dipano gyvenime viskas netikra – ir pasas, ir šeima, tačiau netikras ir taikus gyvenimas, kurį Dipanas bando susikurti Paryžiaus priemiestyje.

Holokaustas kitaip

Stipriausias Kanų filmas Sobolewskiui – vengrų debiutanto László Nemeso „Saulo sūnus“ („Le Fils du Saul“), apdovanotas antru pagal svarbą festivalio Didžiuoju prizu: „Vengras sukūrė filmą apie Aušvicių savo kartai. Kaip „priartėti“ prie dujų kamerų ir krematorium? Kaip tai „išgyventi“ žiūrovui? Ar tie,

„Dipanas“

kurie ten dirbo, žmogiškai „išgyveno“ dalykus, kuriuose dalyvavo?“

Filmo herojus yra vengrų žydas Saulas Auslanderis, Aušvico-Birkenau konklageryje patekęs į „zonderkomandą“, kuri degino mirusiuoj dujų kamerose kūnus. Filme rodomas 48 jo gyvenimo valandos. Apie šiuos žmones ilgai nebuvu kalbama, bijanties, kad jie bus pripažinti nusikaltėlių bendrininkais. Tačiau šie žmonės suprato, kad žino tamias paslaptis, todėl jų laukia mirtis.

Pasak Sobolewskio, „žiūrovui taip pat leidžiamas sužinoti paslapčių. Saulas yra ne veikėjas, o tik medijas, pavyviai atliekantys savo darbą siaubingoje tamsoje, grūstyje, skubėdamas. Žmogiškumo nebėra. Iš ekrano beveik nedingsta Saulo veidas, galime išmokti ji atmintinai, bet neprasibrausime į vidų. Taip pat viską, kas vyksta aplink, stebime fragmentiškai, neryškiai, fone, nors esame priešais geležines neva dušo duris.“

Sobolewskis prisipažista: „Pirmoje filmo pusėje – ir tik tada įvyksta tai, ko niekad anksčiau nepatyrė filmuose apie Holokaustą: iš Jungiu išgyvenimą, nuleidžiu galvą. Turiapti pasyvus, nežmogiškas. Ir po akimirkos jau žinau, kas tai. Neįaučiau nieko. Tačiau režisierius, pasiekdamas tą „neįmanomą“ dalyvavimo jausmą, vis dėlto patenka į meninius spastus. Viskas, kas vykstāvė, bus tik vaidybinių fikcija, koncepcija, bandymas „gelbėti žmogiškumą“, kuriamo, keista, negaliu nei dalyvauti, nei juo patikėti.“

Idomu, kad „Libération“ kritikui Didier Péronui filmas sužadino prisiiminimus apie Elemo Klimovo karinę dramą „Eik ir žiūrėk“. Jam „Saulo sūnus“ pasirodė tiesiog kičas, jo manymu, filmas bus minimas tik to-

dėl, kad pateko į Kanų konkursą.

Tarp lavonų dujų kameruje Saulas randa dar kvėpuojantį berniuką ir vadina jį savo sūnumi. Jis neišgelbės berniuko gyvybės, bet užtuot jį sudeginęs, norės palaidoti su malda, dalyvaujant rabinui.

Režisierius spaudos konferencijoje sakė matęs daugybę filmų apie Holokaustą, istorijų apie žmonių tragedijas, tačiau jis norėjęs apie naicių siaubą papasakoti kitaip: „Susikaupti į veikėjų pačiame pragaro videuryje. Pragaro, kurį matome tik fragmentiškai, kaip ir tie žmonės, kurie jam pasmerkti.“

Kerinti „Žudikę“

Didžiausiu liaupsiu sulaukusios „Žudikės“ autorius, vienas Taivano Naujosios bangos kūrėjų Hou Hsiao-Hsienas turėjo tenkintis prizu už geriausią režisūrą. Filmo herojė yra mergina, kuri užaugo vienuolyne ir nuo mažens buvo mokoma žudyti išdavikus. Filmo veiksmas nukelia į IX a. Tangų dinastijos laikus. Provincijos ima maištauti prieš imperatoriaus rūmus, kur klesti intrigos, o merginai tenka užduotis nužudyti išdaviką, kuris kadaise išdavė ir ją. Filmas buvo kuriamas ne vienus metus, dalis filmuota Mongoliuje.

Larisa Maliukova („Novaja gazeta“) atkreipia dėmesį, kad filmas „neįtikėtinu būdu susieja avangardą ir tradiciją: „sužaista“ pagal tradicinio žanro – kovų meno filmų „wuxia“ taisykles, „Žudikę“ išsaugo tik Hou Hsiao-Hsienui būdingą hipnotizuojantį ritmą ir melancholią. Bet svarbiausia (matyt, ši aplinkybė buvo svarbi ir broliams Coenams) – virtuoziška kino kalba: šviesos žaismas, ne tik kruopščiai apgalvotas, bet išradinges ir, sakyčiau, baletinis kameros judesys. Ne-

paisant apgaulingo žanro banalumo, filmas skirtas išprususiam žiūrovui, sugebančiam ivertinti jo meniškumą ir stiprią humanistinę ištarmę.“

Pawelės T. Felisas („Gazeta Wyborcza“) pasakoja paklausęs Guso Van Santo, kurį iš jaunų režisierių vertina labiausiai. Išgirdės atsakymą: „Hou Hsiao-Hsieną“ pabandė pažiūrėti, kad režisieriu jau 68-eri. „Nesvarbu, – atkrito Van Santas. – Jis kuria filmus kaip jauni.“

Aktorų prizai

Prancūzų aktorius Vincent'as Lindonas, atsiimdamas prizą už geriausią vyro vaidmenį, džiaugėsi, kad tai pirmasis jo karjeroje apdovanojimas. Jis suvaidino bedarbį Stephane'o Brizé filme „Rinkos dėnis“ („la Loi du marché“). Ne vienus metus gyvenęs iš bedarbio pašalpos penkiadesimtmetis pagaliau išsidarina apsaugininku prekybos centre ir tampa nužmogintu kapitalistinės sistemos elementu. Ne vienas kritikas pabrėžia, kad tai filmas apie darbą kaip apie naują vergystės formą. Rutkovskiui filmas pasirodė nuobodžiu brolių Dardenne'ų kino mėgdžiojimui.

Daug abejonių sukelė žiuri sprendimas prizą už geriausią moters vaidmenį padalinti dviem aktorėms: Toddö Hayneso dramoje apie lesbinių meilę „Carol“ („Carol“) suvaidinusiai Rooney Mara ir aktorės bei režisierės Maiwenn filme „Mano karalius“ („Mon Roi“) pagrindinį vaidmenį sukūrusi Emmanuelle Bercot, kurios režisuotas filmas „Saugok galvą“ siemet atidare Kanus.

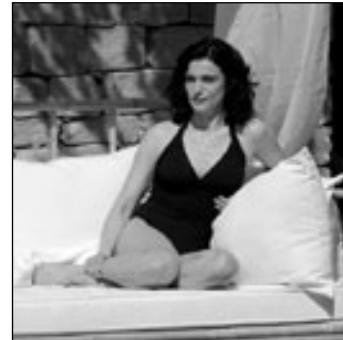
Emmanuelle Bercot herojė daug kalba ir nemoka slėpti savo jausmų. Ji – paprasta moteris, kuri negali atlisebėti, kodėl jai susidomėjo tokis nepadoriai turtinges ir moterų dėmesio nestokojantis vyras. „Mano karalius“ iškart padalijo žiūrovus:

vieniems tai – dramaturgiškai ir režisūrai bejagiškas reginys, kur istriška vaidyba maskuoja filmo trūkumus, kiti pasakojaime apie advokatės ir moterų numylėtinio santykius ižvelgė originalumą ir įdomią mėles istorija.

Toddö Hayneso filmas visą festivalį buvo kritikų favoritas, o Mara partnerė Cate Blanchett atrodė realiausia kandidatė į geriausios aktorių prizą, todėl sprendimas apdovanoti tik vieną puikaus dueto dalį (Mara suvaidino iš pirmo žvilgsnio silpnesnią poros dalį, kurią ir „lipdo“, kuriai primeta savo valių stiprių Blanchett protagonistė Kerol) daug kam tiesiog nesuprantamas.

Noriu būti omaras

Žiuri prizai apdovanotas graikų režisieriaus Yorgoso Lanthimoso „Omaras“ („The Lobster“) – vienas labiausiai lauktu festivalio filmų. Tai surrealinių antiutopių ir kartu fantasmagoriška „Tvarkos visuomenės“, gyvenančios pagal griežtas taisykles, metafora. Šioje ateities visuomenėje žmonės, kurie nesusituokia, tiesiogine to žodžio prasme paver-

„Jaunystė“

čiami gyvūnais. Tačiau galima pasirinkti, kuo būti. Dauguma nori pavirsti šunimis, o pagrindinis filmo veikėjas anketoję parašo, kad norėtų būti omaras – jam patinka jūra, be to, omaras yra mėlyno kraujas.

Julienas Gesteras („Libération“) rašydamas apie filmą teigė, kad Thierry Frémaux buvo teisus, kai pristatydamas „Omara“ apibūdino kaip „vienu iš tų filmų, kurių neįmanoma suprasti“. Režisierius filmavo Airijoje ir pakvietė daug tarptautinių žvaigždžių – Coliną Farrellą, Léą Seydoux, Rachel Weisz, Johną C. Reilly, Beną Whishaw...

Prizu už geriausią scenarijų apdovanotas kameriškas meksikiečių režisierius Michelio Franco filmas „Chronic“ buvo vienas šiometinių Kanų favoritų. Tai pasakojimas apie slaugytoją (Tim Roth), kurį šeimos samdo rūpintis ligoniais, atsidūrusiais prie mirties. Vyras prausia ligonius, glosto, maitina. Tai – net ne rutina, regis, pasinėręs į darbą filmo personažas bando testi savo asmenišką mūšį su mirtimi, mat jis ilgai slaugė savo mirštančią draugę. Kartu tai filmas apie artumą, solidarumą su kitu žmogumi, atsidūrusių ties mirties slenksciui.

Neįvertintas Sorrentino

Ko gero, didžiausiu Kanų pralaimėtoju siemet jaučiasi Paolo Sorrentino, kurio filmas „Jaunystė“ nesulaukė nė vieno prizo. Sobolewskis savo tekstą apie filmą pavadinėjo „Fellini su karvės varpeliu“. Kritikas neslepija, kad jis erzina pastangos paversti Sorrentino „naujuoju Fellini“.

„Jaunystėje“, kuri sumanya kaip „Didžio grožio“ tėsinys, vaidina žvaigždės Michaelas Caine'as, Harvey Keitelis, Jane Fonda, Rachel Weisz. Filmo veiksmas nukelia į prabangų viešbutį, kuriamo išgyvendantis kūrybinę krizę garsus režisierius (Harvey Keitel) rašo savo filmo-testamento scenarijų. Režisierius sulaukia netikėto smūgio: kadaise jo išgarsinta aktoriė (Jane Fonda) atsisako vaidinti filme. Ji išsitikinusi, kad dabar svarbiausia yra televizija.

Sobolewskis negailestingas: „Sorrentino, priešingai nei „Amarcord“ autorius, neprisileicia žemės, jis naudojasi vien tik klūčiems, kuria savo filmus iš kino, naudojasi svetimais šedevrais. Tai jis daro sumaniai, nors apie „Jaunystę“ galiu pasakyti tą patį, ką ir apie „Didžio grožį“: protinai apdraustas superkičas.“

PARENGĖ Ž. P.

Atsargos pulkininko košė

Nauji filmai – „1944“

Živilė Pipinytė

Elmo Nüganeno filmo „1944“ (Estija, Suomija, 2015) veiksmas prasideda liepą, kai „Waffen SS“ esančią divizijos kariai kovoja su Raudonaja armija jau savo žemėje, tarp Narvos ir Peipaus ežero. Apkasutose išitvirtinę estai sulaukia ne tik prieš ataką, bet ir svečių, kurie iškilmingai teikia kariams Adolfo Hitlerio nuotraukas ir sveikina juos su nacių sprendimu priskirti estus arijams. I tai kariai reaguoja ironiškai ar net su patyčiomis, nes aišku, kad kautis Trečiojo reicho pusėje juos paskatinė asmeninė patirtis ir giminės likimas. Nüganenas ir scenarijus autorius – atsargos pulkininkas Leo Kunnas – tai pabrėžia nuo pat pirmųjų filmo kadru. Dar tik nušvitus ekranui šviesiaplaukis Karlas prisimena ryta, kai pasislepę stebėjo, kaip išvėzami į Sibirą jo tėvai, kurių jis nesuspėjo perspėti. Kaltės jausmas, kuri Karlas išlieja laiške seserai, ir sužadino jo norą kautis nacių gretose.

Kitas pagrindinis filmo herojus Juris apie tai, kaip atsidūrė Raudonojoje armijoje, pasakos filmo pabaigoje, bet tai pačiai Karlo seserai. Kai sovietai 1940 metais okupavo Estiją, jis jau tarnavo estų armijoje. Ši nepasipričišo okupantams ir neutrakus buvo inkorporuota į Raudonają armiją. Todėl kilus karui tarp sovietų ir nacių Juris atsidūrė Rusijoje, kur buvo suformuotas 8-asis estų šaulių korpusas.

Abu – ir Karlas, ir Juris filme ne kartą aiškins pašnekovams, bet pirmiausia, žinoma, filmo žiūrovams, kad „Šitas karas néra mūsų karas“. Tai – pagrindinis ir, ko gero, vienintelis teigynys, todėl personažų likimai, poelegiai, apskritai, viskas filme skirta tik tam irodyti. Psichologinės analizės, asmeninio pasirinkimo klausimų, sudėtingos kino kalbos, originalaus požiūrio į šalies istoriją lauki neverta.

„1944“ yra iliustracija, filmas-plakatas, bandantis ir tautiečiams, ir svetimiems pricinamai paaiškinti, kodėl estai tapo Hitlerio sąjunginininkais. Manau, kad filmas labiau skirtas vidiniams Baltijos šalių vartojimui, nes abejoju, ar kitų šalių žiūrovai galės pajusti bent menką užuoja SS uniforma vilkinčiam inteligentiskam blondinui, lygiai kaip ir valstietiškos išvaizdos raudonarmiečiui, kad ir kokiomis šviesiosmis spalvomis juos abu taptų filmo kūrėjai bei aktoriai.

Filmo kūrėjai, regis, mėgsta simetriją, ji ir tapo „1944“ dramaturgijos pagrindu. Kai ekrane keliskart rodomi atakos brėžiniai, suprant, kad atsargos pulkininkas Kummas panašiai nubraižę ir filmo schemą: savanoris Karlas žūsta nuo Jurio rankos, šis nuo, matyt, „Smerš“ karininko, nors, regis, šie mūšiuose ir nedalyvaudavo. Karlo laiškų seserai perduoda Juris, jis išmyli merginą. Jo laiškų jai perduos Jurio draugas. Karlas per raudonujų bom-

bonešių ataką išgelbsti nuo mirties mažą mergaitę. Filmo pabaigoje ją pamatysime Karlo sesers rankose. Juris miršta, nes atsisako šaudyti į vermachto uniformą vilkinčius estų pauauglius.

Toks išpūdis, kad filmo kūrėjai sprendžia, kaip vienoje ar kitoje situacijoje pasielgtų pagrindiniai herojai. Karlas, žinoma, yra pranašnis, nes priima svarbius sprendimus: jis ne tik išgelbsti mergaitę, bet ir atiduoda pabégliams sunkvežimį ir išako grupelei savo karių, nepanorusių trauktis su vokiečiais, kautis prieš sovietų tankus. Be to, jų kankina kaltės jausmas, bet, žinoma, tili ne dėl „Waffen SS“. Juris taip pat doras ir kilnus – jis prastai jaučiasi verbuojamas „Smerš“ (o gal NKVD?) karininko, gėdijasi suprantęs, kad Karlo tėvus iškundė jo tėvas, neįduoda mobilizuotų į Raudonąją armiją estų, akivaizdžiai anksčiau tarnavusių „Waffen SS“. Tačiau abi

pusės nevengia stiprių gėrimų, nors filmo vertėjas (-a), regis, nesuprato, kas yra jo išverstas „Stalino grafonas“.

Vienintelis blogis filme yra sovietų santvarka, Kremlis, Raudonojo armija, itarasis „Smerš“ karininkas. Regis, jei jų nebūtų, blogis ir asmeninio pasirinkimo drama estams negzistuoti. Tiesa, „1944“ yra ir keli gana dviprasmiški personažai. Tai Abrams iš Pernu, kuris vis prisimena Estijoje likusią ir žuvusią šeimą. Būtent jis sušaudo nelaisvén pasidavusius vokiečius pakeltomis rankomis. Ir estų valstiečių šeima, vienoda svetingai maitinanti ir vienus, ir kitus, taip pat nenutuokianti, kad jų iргi laukia Sibiras.

Akivaizdžiai schemą, teatrališkas scenas apkasuose ir perdėtai literatūriskus dialogus, „1944“ turi atskiesi tvarkingai nufilmuoti ir sumontuoti mūšių epizodai. Pradžioje, kai estai išitvirtinę prie Tanenbergo linijos,

mūšiai su rusais dažnai filmuojamami iš viršaus, tačiau vaizdas gana skurdus ir nesukuria „Dievo aikies“ pojūčio. Kita vertus, kokia prasmė šių dienų kine rodyti tokius senamadiškus mūšių epizodus? Dramatiškenni mūšių epizodai Saremos saloje, kur kareiviai juda kartu su tankais siauru miško keliu, nes aplink viskas užminuota.

Aktorai taip pat vaidina tvarkinį, jie parinkti taip, kad būtų įvairės figūrų, nes antraip bus sunku atskirti, kad yra kas, ir gaila, kad filmo pradžioje pasirodė komiški dyvniai žūsta taip anksti. Banali holodinė muzika vis sufleruoja žiūrovams, kaip reaguoti į vieną ar kitą sceną.

„1944“ pasirodo ekranuose, kai kasdienybėje vis labiau tirštėja militarinė atmosfera. Estijoje šis iki šiol brangiausias filmas (kainavo 1,7 milijono eurų) sulaukė net 19 tūkstančių žiūrovų per pirmą rodymo savaitgalį.

Filmui palankią žiūrovą, manau, nestigs ir Lietuvoje. Juolab kad per „1944“ pristatymą „Forum Cinema“ salėje stebino vilkinčių karienės uniformas žiūrovų gausa, o premierą vedės televizininkas Virginijus Savukynas filmo ištarmės tikroviškumą grindė savo vaikystės „tikro lietuviško kaimo“ prisiminimais ir aiškino, kad 1940-aisiais Lietuva tapo hibridinio karo auka. Melodramatiškai nostalgiskos jo balso moduliacijos, beje, visai atitiko filmą.

Jausmų badas

Krėsle prie televizoriaus

Kol neturime ir, manau, dar ilgai neturėsime sėkminges lietuviškų serialų apie Antrajį pasaulinį karą, pirmadienį (birželio 1 d., 22.20) LRT pradeda rodyti lenkų „Šlovės dienos“, kurias pasižiūrėti rekomenduoju net mūšių valdininkams ir politikams, nuolat pliuriptantiems apie patriotinių jaunimo auklėjimą. „Šlovės dienos“ tai daro itin veiksmingai. Serialo veikėjai – jauni žmonės, kupini ryžto, energijos ir tikėjimo. 1941-ųjų pavasarį grupė Anglijos parentę lenkų kareivius su parašiuotais nusileido okupuotoje Lenkijoje. Jie vadinosi „cichociemni“ (tylūs ir tamsūs) ir buvo pasirengę vykdysti diversijas prieš nacius. Po karo jaunuoliai tapo „prakeiktas kareivais“, kurių istoriją komunistų valdžia nuoselkliai tryne į žmonių atminties.

Sėkmingai Lenkijoje bene 8 sezona rodomas serialas prasideda, kai Bronekas (Maciej Zakościelny), Janekas (Antoni Pawlicki), Michałas (Jakub Wesołowski) ir Vladekas (Jan Wieczorkowski) bei jų artimieji ima burtis aplink ginkluotą lenkų pogrindį. Visi pasirengę kovoti už Lietuvą Lenkiją, kuria tiki ir kurią my-

li. Tačiau jaunuoliai nenori tik gražiai ir garbingai už ją numirti: jie nori kovoti ir laimeti. Iš pradžių jems teks kautis su vokiečiais, paskui – su sovietais, vėliau ir su lenkų komunistais, nusprenusiai sunaikinti pasipriešinimo judėjimą pokario Lenkijoje. Seriale taip pat rodoma ivairių žvalgybų – vokiečių, rusų, lenku – veikla. Daugumoje serijų atkurtos tikros „Armia Krajowa“ ir „Cichociemni“ vykdytos operacijos, daug personažų turi realius prototipus.

Seniai nebus jaunuolis, bet „Šlovės dienos“ įtraukė lyp vaikystėje matyti nuotykių filmai. Serialas turi ir daugiau priivalumų – jame vaidina puikūs aktoriai, tarp jų garsiausios lenkų kino žvaigždės, kruopšti scenografija pertekliai laiko dvasią, įsimintinos mūšių bei susidūrimų su priešais scenos, stebina ištikimybė istoriniams faktams, jaudina meilės istorijos. Pirmas serijas režisavę Michałas Kwieciński, vėliau jį pakeitė Wojciechas Wójcikas, Michałas Rosa, Waldemaras Krzystekas.

Vieno garsiausios vokiečių Naujosių bangos kūrėjų Volkero Schlöndorffo pernykštis filmas „Diplomatija“ (LRT, 4 d. 21.30) taip pat remiasi

tikrais įvykiais. Sužinojęs, kad sąjungininkai artėja prie sukilio Paryžiaus, 1944 m. rugpjūčio 23 d. Hitleris liepė padėti sprogeniui svarbiausiose miesto vietose: turėjo būti susprogdinti Eifelio bokštą, Triumfo arka, Luvras ir Dievo Motinos katedra. Įsakymą vykdysi vermachto generolui Dietrichui von Choltitzui. Tačiau šis lemiamu momentu jis atšaukė ir padidavė priešininkui. Klausimas, kodel jis išdriso pasipriešinti diktatoriui, ir domino filmo režisieriu.

„Diplomatijos“ veiksmas apima keliolika valandų, kai „Meurice“ viešbutyje vyko derybos tarp generalo ir Pasipriešinimo judėjimo pasiuntinio Raoulio Nordlingo. Pastarasis pasitelkia žyviausius argumentus, kodel reikia išsaugoti miestą. Pagrindinius personažus filme sukūrė patyrę aktoriai André Dussolier (bene geriausiai žinomas iš Alain Resnais filmų) ir Nielsas Arstrupas, todėl kiekvienas žodis čia turi prasmę, o gestai įgyja daugybę atspalvių.

Pernai Kanų konkurse pristatytas garsaus kanadietinė režisieriaus Atono Egoyano filmas „Belaisvė“ Lietuvoje taip ir nesulaukė premjeros.

„Belaisvė“

Net keista, kad TV3 (gegužės 31 d. 22.05) ji rodyd tokiu geru laiku, nes „Belaisvė“ – sudėtingas ir dviprasmiškas filmas, ypač turint omenyje, kad Egoyaną visada domina po tariantai normalaus gyvenimo paviršiumi slypintis siaubas. Jo filmuose išskyla medijų valdomas pasaulis, kuriame pornografija – visuotinai priecinama, o iškrypimą nuo normalumo skiria beveik nematoma riba.

Filmas prasideda idiliškais žiemomis ir Kalėdų vaizdais, kai tėvas ir duktė sustoja prie restorano. Tėvas išlipa nupirkti skanestų, bet grįžę Kalandros neberanda. Netrukus jis taps vienu iš įtarimų, o mergaitės paeškos tėsis net aštuonerius metus. Režisierius privers žiūrovus įtarti virus ir kiekvieną, net tuos, kurie sekā kaltininką, laikyti kaltais, nes visi filmo personažai yra arti vienas kito.

„Belaisvė“ gimė iš režisierių sukrėtusios vaiko pagrobimo istorijos. Šiame, kaip ir daugumoje Egoyano filmų, visur prikaišta stebinčių kamery – pagrobėjas jų pastato net aukos motinos namuose, kad galėtų mėgautis jos skausmu ir ilgesiu. Tad galima net įtarti, kad režisierių įdomės yra medijos. Nors visi filmo veikėjai – pagrobosios tėvai, policininkė ir grobikas – kenčia dėl vaikystėje nepatirtų jausmų.

Lietuvių vaidybiniuose filmuose intensyvių jausmų reikėtų ieškoti su žiburiu. Tačiau tiesioginės geriausios metų filmų ir kūrėjų apdovanojimų „Sidabriniai gervių“ ceremonijos transliacija (LRT, gegužės 30 d., 18.30), regis, žada daug aistrų.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Parodos	Vilniaus fotografijos galerija Stiklų g. 4 iki VI. 6 d. – Linas Jakubauskaitės paroda „12“ Bronius Dubos paroda „Gentis“	M. K. Čiurlionio namai Savičiaus g. 11 iki VI. 2 d. – Juozas Kamarauskas (1874–1946) piešinių paroda „XX a. pradžios Vilniaus miesto vizijos“	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS			Dailė
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Vincas Kavarsko (1934–1988) kūrybos retrospektyva „Pasisveikinimas su laiku“ „124 fotografijos ir keli daiktai iš Vincas Kavarsko archyvo“			Vilniuje, Bažnytinio paveldo muziejuje, visą vasarą veiks labai įdomi paroda „Sveika, Mergele! Restauruoti marijinės ikonografijos paveikslai iš Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių“. Prič restauruojant nuvalius apnatas nuo Dūkštų, Varėnos, Rykantų, Druskininkų ir kitų parapijų bažnyčioms priklausančių Mergelės Marijos paveikslų, atsivėrė jų praeitis, išaiškėjo paslapstys. Taigi parodoje pristatomieji ne tik patys paveikslai, bet ir jų būklę iki restauravimo užliksavusios fotografijos, taip pat – ikonografinių bruožų komentarai ir intriguojančios jų atsiradimo bei naudojimo istorijos.
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Algirdo Petruolio (1915–2010) gimimo šimtmečio paroda „Pustonių turtai paletėje“ iki 31 d. – paroda „Vladislavo Neveravičiaus studijoje“			Muzika
Radvilų rūmai <i>Vilniaus g. 24</i> Europos dailė XVI–XIX a. „Dubingių ir Biržų kunigaikščių Radvilų“ Paroda „Senųjų ikonų paslapstyti. Andrejaus Balykos ikonų kolekcija: pagroba, grąžinta, papildyta“ Paroda „Vitoldas Bialynickis-Birulia: poetinio peizažo meistras“			Ši šeštadienį, gegužės 30 d., 18 val. koncertų ciklas „Muzikos valanda VU Šv. Jonų bažnyčioje“ vargoninės ir kamerinės muzikos gerbėjus kviečia į koncertą, skirtą estu kompozitoriaus Arvo Pärt 80-mečiui. Koncerte dalyvaus vargonininkė Jūratė Landsbergytė, violončelininkė Ramutė Kalnėnaitė, smuikininkė Deimantė Merkevičiūtė ir fleitininkas Vytautas Oškinis. Koncerte skambės J.S. Bacho Preludas ir fuga c-moll, A. Pärt „Spiegel im Spiegel“ smuikui ir vargonams, „Fratres“ violončelei ir vargonams, A. Kalejaus Tokata pagal chorala „Šlovė vieninteliam Dievui auksybė“, A. Martinačio „Cantus relictus vilnensis“ fleitai ir vargonams, Improvizacija pagal ukrainiečių liaudies dainą „Plaukia antys...“ fleitai, smuikui, violončelei ir vargonams ir L. Vierne'o „Vestminsterio karilionas“.
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalio g. 3A</i> iki 31 d. – paroda „Absoliuti tekstilė. Nuo ištakų iki XXI a.“			
Vytauto Kasiulio dailės muziejus <i>A. Gošauto g. 1</i> Retrospektinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija			
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenas <i>Arsenalio g. 1</i> Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė Paroda „Medalių kūrėjo portretai“, skirta Petro Gintalo 70 metų jubiliejui iki VI. 1 d. – paroda „Popasario švenčių papročiai ir simboliai“			
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44			
Vilniaus gynybinės sienos bastėja <i>Bokšto g. 20</i> Nuolatinė ekspozicija			
Valdovų rūmų muziejus <i>Katedros a. 4</i> Tarptautinė vieno ekspozicija „Viduramžių papuošalas. Mīsingasis Vytauto Didžiojo epochos diržas“			
Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Sveika, Mergele!“ Restauruoti marijinės ikonografijos paveikslai iš Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių“			
„Prospektu“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43</i> Rimaldo Viškraičio fotografijų paroda			
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS			
Galerija „Argentum“ <i>Latako g. 2</i> iki VI. 3 d. – Antano Gabrieliaus Dervinskio paroda „Žvilgsnis į save“			
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai			
Vilniaus fotografių galerija <i>Krivių g. 10</i> Paroda „Anti-Asger“			
Kultūros ministerija <i>Basanavičiaus g. 5</i> Fotodokumentinė paroda „Sugrįžimai“ (lėšiuvių rašytojų kultūrinis literatūrinis gyvenimas Vokietijoje ir Austrijoje 1944–1950 metais)			
Rašytojų klubas <i>K. Sirvydo g. 6</i> Fotografijų paroda „Poetai ir fotografija“			
„Skalvijos“ kino centras <i>Gošauto g. 2/15</i> iki 31 d. – Ritos Tamulevičiūtės ir Evelinos Juškaitės paroda „Popierinių filmų laiko nėra“			
Vilniaus fotografių galerija <i>Tilžės g. 22</i> Rasos Zdanovičiūnės mozaikos paroda „Visas mūsų gyvenimas – ištisa mozaika“			
„Post“ galerija <i>Laisvės al. 51A</i> Karolio Vaivados paroda „Švytėjimai“			
Dailės galerija <i>Respublikos g. 3</i> Hanne's Engelhardt, Peterio Riederio ir			
Parko galerija <i>Vilniaus g. 35</i> iki VI. 2 d. – Jūratės Rekevičiūtės grafikos darbų paroda „Servetėlės, staltiesėlės ir kiti prisirišimai...“			
Fotografijos galerija <i>Vasario 16-osios g. 11</i> iki 31 d. – Arturo Milašausko fotografijų paroda „Žaidimai pievoje“			
Spektakliai			
VILNIUS			
Nacionalinis operos ir baletų teatras <i>Muitinės g. 7</i> Aušros Andziulytės vieno kūrinio paroda „Trys požiūriai“			
KLAIPĖDA			
KKKC parodų rūmai <i>Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i> iki 31 d. – Vito Luckaus retrospektinė fotografijų paroda „Siūlau naujų pasaulių“ Gdansko dailės akademijos paroda „Jūrinis dizainas. Praeitis-dabartis-ateitis“			
Galerija „sisiad“ <i>Galinio Pylimo g. 28</i> nuo 29 d. – Vilniaus dailės akademijos Nidos meno kolonijos rezidentės Justynos Kabalos (Lenkija) paroda „Malonumų kolizai“			
Herkaus galerija <i>Herkaus Manto g. 22</i> Eglės Einikytės-Narkevičienės skulptūrinė keramikos paroda „Tyras“			
Klaipėdos etnokultūros centras <i>Daržų g. 10</i> Antano Bernatonio tapybos darbų paroda „Ką pasakoja senosios langinės?“			
ŠIAULIAI			
Dailės galerija <i>Vilniaus g. 245</i> iki 31 d. – Vilmos Samulionytės paroda „60 monumentų. Civilinės metrikacijos skyriai“ Gyčio Skudžinsko paroda „Galimi atvaizdai“ Kęstučio Grigaliūno ir Agnės Narušytės paroda „Vilniaus albumas / sąsiuvinis Nr. 1“			
Trakų galerija <i>Vilniaus g. 100–1</i> iki VI. 5 d. – Daivos Ložytės skulptūrų paroda			
Šiaurės Lietuvos kolegija <i>Tilžės g. 22</i> Rasos Zdanovičiūnės mozaikos paroda „Visas mūsų gyvenimas – ištisa mozaika“			
PANEVĖŽYS			
Dailės galerija <i>Respublikos g. 3</i> Hanne's Engelhardt, Peterio Riederio ir			
10 ps.			
		7 meno dienos 2015 m. gegužės 29 d. Nr. 21 (1127)	

EGUTÉS LIZDO". Rež. – V. Griško 6 d. 12 val. – „RAGANIUKÉ" (pagal O. Preus- slerio pasaką). Rež. – E. Jaras	KABARETAS". Dir. – J. Janulevičius 30, 31 d. 12 val. – „SAPNŲ KARALYSTĖ" (N. Juškos baletu mokyklos spektaklis) 30 d. 18 val. – „ŽYDRASIS DUNOJUS" (pagal J. Strausso muziką). Dir. – J. Geniušas 31 d. 18 val. – L. Fallio „MADAM POMPADUR". Dir. – J. Janulevičius VI. 4 d. 18 val. – „ŽYDRASIS DUNOJUS" (pagal J. Strausso muziką). Dir. – J. Geniušas 5 d. 18 val. – F. Wildhorno „GRAFAS MONTEKRISTAS" (pagal A. Dumas romaną). Dir. – J. Janulevičius 6 d. 18 val. – J. Strausso „ŠIKŠNOSPARNIS". Dir. – J. Geniušas 7 d. 18 val. – P. Abrahamo „BALIUS SAVOJOJE". Dir. – J. Janulevičius	ir solistas S. Krylovas (smuikas). Solistai A. Avitalis (mandolina, Izraelis), Dž. Bidva (smuikas), V. Eidukaitė-Storastienė (forte- pijonas). Programoje J.S. Bacho, A. Vivaldi, A. Pärto kūriniai 4 d. 19 val. <i>Lietuvos nationaliniame operos ir baletu teatre</i> – Pekino nacionalinės operos spektaklis „Jangų giminės karvedės". Adaptacijos autorai F. Junhong, L. Ruiming, rež. – Z. Yiqiu, garso rež. – Z. Fu, scenogr. – Z. Jinsheng, pastatymo rež. – S. Guiyuan 7 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojo je salėje</i> , – Martinikos praeities pėdsakai. G. Privatas (fortepijonas, Martinika ir Prancūzija), G. Privato kvintetas: M. Codjia (gitara, Prancūzija), J. Slavikas (kontrabosas, Čekija ir Prancūzija), S. Troupé (perkusija, Gvadelupė ir Prancūzija), A. Tenório (perku- sija, Brazilija), kvinteto svečias G. Karlströmas (vokalas, Švedija)
Teatras „Lélė" Didžioji salė	22 d. 18.30 – „SMĖLIO ŽMOGUS". Scen. aut., rež., lėlių dail. – G. Radvilavičiūtė	29 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „KAVINĖ „PAS BLEZĄ". Rež. – S. Rubinovas
24 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PAR- ŠIUOKAI". Rež. – A. Mikutis	VI. 4 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „BE GALO ŠVELNI ŽMOGŽUDYSTĘ". Rež. – S. Rubinovas	5 d. 18 val. – G. Boccaccio „DEKAME- RONAS". Rež. – A. Rubinovas
Mažoji salė	7, 11 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „KAVINĖ „PAS BLEZĄ". Rež. – S. Rubinovas	7 d. 18 val. – J. Strausso „ŠIKŠNOSPARNIS". Dir. – J. Geniušas
23 d. 12, 14 val. – R. Mikučio „LIUNĖS NUOTYKIAI". Rež. – A. Grybauskaitė	Kauno kamerinis teatras	7 d. 18 val. – P. Abrahamo „BALIUS SAVOJOJE". Dir. – J. Janulevičius
24 d. 14 val. – PREMJERA! „SAULĖS VA- DUOTOJAS" (pagal A. Liobytės pjesę „Trys negažios karalaitės"). Scen. aut., rež. ir dail. – R. Driežis	29 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „KAVINĖ „NORIU ARKLUIKO". Rež. – R. Kimbraitė	Kauno mažasis teatras
30 d. 12 val. – N. Indriūnaitės „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI" (pagal brolių Grimmų pasaką). Rež. – N. Indriūnaitė	VI. 4 d. 19 val. – F. Rame, D. Fo „LAISVOJI PORA". Rež. – R. Januškevičiūtė, A. Baniūnas	31 d. 12 val. – PREMJERA! K. Žernytės „NORIU ARKLUIKO". Rež. – R. Kimbraitė
31 d. 11 val. – „KIŠKIŲ SUKILIMAS" (pagal K. Binkio poemą). Scenarijaus aut., rež. ir dail. – R. Driežis	Kauno lėlių teatras	31 d. 12 val. – PREMJERA! K. Žernytės „NORIU ARKLUIKO". Rež. – R. Kimbraitė
31 d. 12 val. – „RAUDONKEPURĖ" (pasakų apie Raudonkepuraitė motyvais). Rež. ir dail. – V. Mazūras	29–VI. 2 d. – XXI tarptautinis lėlių teatrų festivalis	5 d. 18 val. – G. Boccaccio „DEKAME- RONAS". Rež. – A. Rubinovas
31 d. 14 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ" (ž. Gryvos knygelės motyvais). Inscen. aut., rež. ir dail. – A. Mikutis	Kauno lėlių teatras	7, 11 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „KAVINĖ „PAS BLEZĄ". Rež. – S. Rubinovas
„Menų spaustuvė"	Klaipėda	Kauno mažasis teatras
30 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „MERGAITĖ SU DEGTUKAIS" (pagal H. K. Anderseno pasaką). Idėjos aut. ir atlik. I. Precas, Š. Dateris, K.A. Butvidas (jaunujų scenos menininkų programa „Atvira erdvė'14")	Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras	31 d. 12 val. – PREMJERA! K. Žernytės „NORIU ARKLUIKO". Rež. – R. Kimbraitė
30 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „CONTEM- PORARY?" (jaunujų scenos menininkų programa „Atvira erdvė'13")	29 d. 18.30 – jaunujų talentų ir Mažosios Lietuvos simfoninio orkestro koncertas.	5 d. 18 val. – G. Boccaccio „DEKAME- RONAS". Rež. – A. Rubinovas
31 d. 11 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „MAŽI STEBUKLAI"! Choreogr. – B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema")	Dir. – S. Domarkas	7 d. 18 val. – J. Strausso valsų ir polkų fejerverkai". Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – G. Rinkevičius
31 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „GAIDELIS PINIGAUTOJAS" Rež. – Š. Dateris (jaunujų scenos menininkų programa „Atvira erdvė")	ŠIAULIAI	5 d. 19 val. <i>Vilnius kongresų rūmuose</i> – koncertas, skirtas Danijos karalystės nacio- nalinei šventei. Lietuvos valstybinis simfonini- nis orkestras. Solistė J. Thomsen (fleita). Dir. – G. Rinkevičius. Programoje C. Nielseno kūriniai
31 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „CONTEM- PORARY?" (jaunujų scenos menininkų programa „Atvira erdvė'13")	Valstybinis Šiaulių dramos teatras	Lietuvos muzikų rėmimo fondas
31 d. 21 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „MAŽI STEBUKLAI"! Choreogr. – B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema")	29 d. 18 val. – M. Lado „LABAI PAPRASTA ISTORIJA". Rež. – G. Padegimas	VI. 1 d. 18 val. <i>S. Vainiūno namuose</i> – koncertuoja jaunieji vilniečiai. Vilniaus Algirdo muzikos mokyklos mokytojų R. Kaziliūnės ir V. Kaziulytės fortepijono ir fleitos klasės mokiniai koncertas
31 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „GAIDELIS PINIGAUTOJAS" Rež. – Š. Dateris (jaunujų scenos menininkų programa „Atvira erdvė")	30 d. 18 val. – R. Lamoureux „SRIUBINĖ". Rež. – N. Mirončikaitė	Š. Jonų bažnyčia
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	VI. 5 d. 18 val. – T. Williamso „GEISMŲ TRAMVAJUS". Rež. – A. Latėnas	30 d. 18 val. – koncertų ciklas „Muzikos valanda VU Šv. Jonų bažnyčioje". Koncertas, skirtas estų kompozitoriaus A. Pärto 80-mečiui. Dalyvauja vargonininkė J. Landsbergytė, violončelininkė R. Kalnėnaitė, smuikininkė D. Merkevičiūtė ir fleitininkas V. Oškinis. Programoje J.S. Bacho, A. Pärto, A. Martinai- čio, L. Vierne ir kt. kūriniai
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	PANEVĖŽYS	Programoje J.S. Bacho, A. Pärto, A. Martinai- čio, L. Vierne ir kt. kūriniai
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	Juozo Miltinio dramos teatras	Š. Jonų bažnyčia
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	29 d. 18 val. – E. Kauzaitės „MEILĖS PINKLĖS IR KOŠMARAI". Rež. – K. Smoriginas	31 d. 19 val. – 21.30, 30 d. 15, 18, 21 val. – tarptautinis folkloro festivalis „Skamba skamba kankliai"
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	31 d. 18 val. – L. Gersche's „LAISVI DRUGELIAI". Rež. – D. Kazlauskas	31 d. 19 val. – 21.30, 30 d. 15, 18, 21 val. – tarptautinis folkloro festivalis „Skamba skamba kankliai"
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	Koncertai	Š. Jonų bažnyčia
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	Lietuvos nacionalinė filharmonija	31 d. 19 val. <i>Vilnius universiteto M.K. Sarbievijaus kieme</i> – baigiamasis penkiadesimt pirmojo tarptautinio poezijos festivalio „Poezijos pavasaris" vakaras
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	Vilniaus festivalis 2015	Nacionalinis muziejus
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	VI. 1 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – Vilniaus festivalio pradžios koncertas. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistai K. Buniatišvili (fortepijonas, Gruzija), ansamblis NIKO (vad. – G. Gelgotos) atlikėjai: A. Jusionytė, D. Simaškaitė, J. Ivanova, J. Kulikauskas, D. Dumčius, A. Galvelis, G. Gelgotos. Dir. – K. Järvi (JAV). Programoje S. Rachmaninovo, G. Gelgoto (premjera Lietuvoje) kūriniai 2 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – „Pekino opera iš arti". Susitiki- mas su Pekino nacionalinės operos solistais. Susitikimo lektorius ir moderatorius X. Zhao- qun. Dalyvauja Pekino nacionalinės operos spektaklio „Jangų giminės karvedės" režisie- rius S. Guiyuanas, operos solistai.	30 d. 16 val. – istoriko V. Dolinskio vieša paskaita „Vytauto Didžiojo politinių aspiraci- jų atspindžiai architektūroje ir šio valdovo atminimo tradicija Vilniaus katedroje"
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	3 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – Mandolinos ir orkestro šventė. Lietuvos kamerinis orkestras (meno vad., dir.	Nacionalinė dailės galerija
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	30 d. 13 val. – kūrybinės dirbtuvės „Erdvė V. Kisarausko kūriniuose" su L. Jusioniu	30 d. 16 val. – poezijos ir muzikos popietė „Kartus laurų skonis". Dalyvauja poetė, roko dainininkė, vertėja A. Gerasimova-Umka bei poetas G. Patackas. Dainuoja ir groja A. Gerasimova-Umka
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	KAUNAS	Maironio lietuvių literatūros muziejus
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	30 d. 16 val. – poezijos ir muzikos popietė „Kartus laurų skonis". Dalyvauja poetė, roko dainininkė, vertėja A. Gerasimova-Umka bei poetas G. Patackas. Dainuoja ir groja A. Gerasimova-Umka	30 d. 16 val. – poezijos ir muzikos popietė „Kartus laurų skonis". Dalyvauja poetė, roko dainininkė, vertėja A. Gerasimova-Umka bei poetas G. Patackas. Dainuoja ir groja A. Gerasimova-Umka
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	Bibliografinės žinios	BENDRASIS SKYRIUS
31 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „,MAŽI ŠIRDI"! (pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela"). Rež. – A. Petrulienė, D. Petruolis („Psilikono teatras")	Geografinių informacinių sistemų pagrindai : studijų knyga / Gintautas Mozgeris, Antanas Dumbrauskas, Donatas Jonikavičius ; Aleksandro Stulginskio universitetas, Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakultetas, Miškų ir ekologijos fakultetas. – 2-asis papild. ir patais. leid.. – Akademija, Kauno r. : Aleksandro Stulginskio universiteto Leidybos centras, 2015. – 205, [1] p. : iliustr., schem. – 1-osios laidos antr.: Geoinformacinių sistemų pagrindai. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-449-077-4	Geografinių informacinių sistemų pagrindai : studijų knyga / Gintautas Mozgeris, Antanas Dumbrauskas, Donatas Jonikavičius ; Aleksandro Stulginskio universitetas, Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakultetas, Miškų ir ekologijos fakultetas. – 2-asis papild.

„Pavogtas pasimatymas“

Savaitės filmai

1944 ***

Ambicingiausias pastarųjų metų estų filmas nukels į 1944-ųjų liepos mūsius, kai dalis šalies jau buvo užkariauta Raudonosios Armijos. Karas filme rodomas estų, kariavusių nacių armijos divizijoje „Waffen SS“ ir sovietų armijos 8-ajame šaulių korpuose, akimis. Šis karas ne vieną estą vertė rinktis, kieno jis pusėje. Taip rinktis teko ir dviem skirtingose pusėse kariuantiems filmo personažams Karlui ir Juriui, taip pat ju bendradarbiams, giminaiciams, artimiems ir visai nepažįstamiems žmonėms. Elmo Nüganeno filme vaidina Märtas Piusas, Magnusas Mariusonas, Kristjanas Üksküla (Estija, Suomija, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Pašėlės Maksas: įtūžio kelias ***

I tą patį vandenį dukart įbristi negalima, bet kinas vis bando. Garsų 8-ojo dešimtmecio veiksmo kino herojų siemet sugražino į ekranus tas pats australų režisierius George'as Milleris. Persekojamas praeities demonų Pašėlės Maksas mano, kad geriausias būdas išgyventi yra vieniša kelionė po pasaulį. Tačiau netrukus jis prisijungia prie grupės pabėgelių iš Citadelės, kurią sunaikino Nemirtingasis Džo. Jie keliauja atominio karo nuniokota teritorija, bet piktadarys surenka savo gaujas ir vejas maištinkus. Maksą suvaidino Tomas Hardy. Jam teks įrodyti, kad yra vertas Melo Gibsono, kuris Maksą suvaidino pirmąkart būdamas 22-ejų. Taip pat vaidina Charlize Theron, Nicholas Houlitas, Zoe Kravitz (Australija, JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Pavogtas pasimatymas ***

Britų humoro jausmo prisodrinta Beno Palmerio komedija pasakoja apie vienišą moterį, kuri atsitiktinai patenka į „aklą pasimatymą“ ir netikėtai atranda savo svajonių vyra. Tačiau šis nežino, kad ji – ne ta, kurios laukė. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Simonas Peggas, Lake Bell, Olivia Williams ir Rory Kinnearas (D. Britanija, Prancūzija, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Rytojus žemė ***

Kai į jaunos merginos Keisės (Britt Robertson) rankas patenka mišlinės daiktas, ji priversta kreiptis į nusivylusį gyvenimui išradęjį Frenką (George Clooney). Kartu jie vyksta į pavojingą misiją, kurios tikslas – įminti laike ir erdvėje pasiklydusio miesto paslaptį. Brado Birdo filme taip pat vaidina Kathryn Hanh, Hugh Laurie's (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Zils Marijos debesys ***

Būdama aštuoniolikos, Marija Enders sėkmingai suvaidino pjeseje ambicingą merginą, kuri iš pradžių sužavi, o paskui priverčia nusiužudyti savo viršininkę Eleną. Vaidmuo pakeitė Marijos gyvenimą. Po dvidešimties metų populiarumo ir meistriškumo viršūnė pasiekusi, savimi pasitikinti aktorė vyksta į Šveicariją. Kartu su asistente Valentina – vienintele patiketinė ir drauge – ji repetuoja Elenos vaidmenį. Režisierius Olivier Assayasas į subtilų pasakojimą apie aktorių prigimtį, šiuolaikinio meno situaciją ir laiko išbandymus pakvietė trijų kartų aktores – Juliette Binoche, Kristen Stewart ir Chloe Grace Moretz (Prancūzija, Vokietija, Šveicarija, JAV, 2014). (Vilnius)

San Andreas **

Kalifornijoje įvyko 9 balų pagal Richterio skalę žemės drebėjimas. Pilotos gelbėtojas (abejotinų aktorių sugebėjimų stipruolis Dwayne'as Johnsonas) ir jo žmona, su kuria jis nepalaiko ryšių, turi vykti iš Los Andželė į San Fransiską, kad išgelbėtų vienintelę savo dukterį. Netrukus paaiškėja, kad kelionė yra tik įvairių nutikimų pradžia... Brado Peytono katastrofų filme taip pat vaidina Carla Gugino, Alexandra Daddario, Ionas Gruffuddas, Paulas Giamatti (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Agnė Narušytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Finansininkė – Brigita Misiuvienė

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

29–VI. 4 d. – San Andreas (3D, JAV) – 13.40, 16.25, 19, 21.45
29–VI. 2 d. – San Andreas (JAV) – 11, 15.20, 20.15; VI. 3 d. – 11, 15.20, 20.50
29–VI. 4 d. – Aukšta klasė 2 (JAV) – 11, 13.40, 16.15, 18.50, 21.30

Pavogtas pasimatymas (D. Britanija, Prancūzija) – 13.55, 16.05, 18.30, 20.30

VI. 4 d. – Kaip tapti žvaigžde Brodvėjuje (JAV) – 18.20
VI. 3 d. – filmas-koncertas „Antis“. Zombiai atrieda atidunda! – 19 val.

29–VI. 4 d. – Viena kairiaja (Rusija) – 12.10, 14.20, 16.40, 18.40, 20.50

Poltergeistas (JAV) – 14.05, 16.15, 18.45, 21 val.
Rytojus žemė (JAV) – 11.15, 14.20, 17.30, 20.30

29–VI. 2 d. – Septintasis nykštukas (Vokietija) – 12, 14.10, 16.20, 18.10; VI. 3, 4 d. – 12, 14.10, 16.20

29–VI. 3 d. – Adelainos amžius (JAV) – 15.30, 18.20, 20.40; VI. 4 d. – 15.30

29–VI. 4 d. – Pašėlės Maksas: įtūžio kelias (3D, Australija, JAV) – 11.45, 18 val.

29–VI. 2, 4 d. – Pašėlės Maksas: įtūžio kelias (3D, Australija, JAV) – 14.50, 20.50; VI. 3 d. – 14.50, 21.35

29–VI. 4 d. – Namai (JAV) – 11.40, 13.15
1944 (Estija, Suomija) – 18.30, 21 val.

Keršytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 18 val.

Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21.15

Didysis skydis (Prancūzija, Belgija) – 11.10

Didysis skydis (3D, Prancūzija, Belgija) – 13.15

Bjaurusis aš 2 (JAV) – 11.20

Forum Cinemas Akropolis

29–VI. 4 d. – San Andreas (3D, JAV) – 13, 18.30, 21.20; San Andreas (JAV) – 10.20, 15.50

Pavogtas pasimatymas (D. Britanija, Prancūzija) – 11.10, 13.20, 17, 19.20, 21.30

Aukšta klasė 2 (JAV) – 11, 13.30, 16.05, 18, 20.50

VI. 4 d. – Kaip tapti žvaigžde Brodvėjuje (JAV) – 19.45

29–VI. 4 d. – Septintasis nykštukas (Vokietija) – 10.10, 12.20, 14.30, 16.40

Rytojus žemė (JAV) – 12, 15, 17.50, 20.40

Poltergeistas (JAV) – 15.35, 17.30, 18.40, 21 val.

Pašėlės Maksas: įtūžio kelias (3D, Australija, JAV) – 14.40, 18.50, 21.40

Didysis skydis (Prancūzija, Belgija) – 10.30, 12.30, 14.50

12.30

Didysis skydis (3D, Prancūzija, Belgija) – 11.30, 13.50, 15.50, 18.30

Aukšta klasė 2 (JAV) – 11, 13.30, 16.05, 18, 20.50

VI. 4 d. – Kaip tapti žvaigžde Brodvėjuje (JAV) – 19.45

29–VI. 3 d. – Pašėlės Maksas: įtūžio kelias (3D, Australija, JAV) – 18.10, 20.50; VI. 4 d. – 20.50

29–VI. 2, 4 d. – Poltergeistas (JAV) – 12.20, 15.45, 19.15, 20.45; VI. 3 d. – 12.20, 15.45, 19.15, 20.45; VI. 4 d. – 12.20, 15.45, 19.15, 20.45

29–VI. 3 d. – Rytojus žemė (JAV) – 13, 18.20, 20.10; VI. 3 d. – 13, 20.10

29–VI. 4 d. – Didysis skydis (Prancūzija, Belgija) – 10.30, 12.40; Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 13.20, 21.40

Smurfi 2 (JAV) – 10.50

Romuva

29 d. – Nuo 5 iki 7. Įsimylėjelių laikas (JAV) – 17.30

29 d. – Džema Boveri (Prancūzija) – 19.30;

30 d. – 20.15; VI. 3 d. – 20 val.

30, 31 d. – Septintasis nykštukas (Vokietija) – 14 val.

30 d. – Samba (Prancūzija) – 15.45

30 d. – Įsimylėjelių laikas (JAV) – 17.30

30 d. – Nekādūs metai (rež. R. Guodis), Avinėlio vartai (rež. A. Stonys) – 12.45

30 d. – Triukšmadarys (rež. K. Kaupinis), Romantiniai paukščio kliedesiai (rež. J. Zubukaitė) – 14.15

30 d. – Lida Vanda Liusia (rež. J. Zubavicienė) – 15.15

30 d. – Kelių eismo taisyklys (rež. M. Stonytė), Dembava (rež. L. Barciša), Džiunglės (rež. R. Neveckai), „Man dim keli“ (rež. M. Kavtaradzé), After Rave (rež. K. Milašutė) – 16.45

30 d. – Traukinio apiplėsimas, kurį įvykdė Saulius ir Paulius (rež. R. Marcinkus, S. Aškelavičius) – 17.45

30 d. – Nematomas frontas (rež. V. Sruoginis, J. Ohmanas) – 12.15

30 d. – apdovanojimų „Sidabrinė gervė“ tiesioginė translacija – 18.30

31 d. – The Chemical Brothers: Don't Think (dok. f., Japonija, D. Britanija) – 19 val.

31 d. – Septintasis nykštukas (Vokietija) – 16 val.

31 d. – 2015 m. „Oskarui“ nominuoti trumpametražiai vaidybinių filmų – 17.45

31 d. – 2015 m. „Oskarui“ nominuoti trumpametražiai vaidybinių filmų – 18 val.

31 d. – Čiko ir Rita (ciklas „Ispaniškai“) – 17.30

31 d. – Ida (Lenkija) – 15.15; 4 d. – 17.15

(Čekoslovakija) – 18 val. (filmq pristato kino kritikė M. Valiūnaitė)

Apdovanojimų „Sidabrinė gervė“ nominantai

29 d. – Aukso žirgas (rež. V. Aškinis, R. Kalnaelis) – 17.40

29 d. – Lida Vanda Liusia (rež. J. Zubavicienė) – 19.30

Ciklas „Filmai, kuriuos norėjote, bet nespėjote pažiūrėti“

VI. 1 d. – Žmogus-paukštis (JAV) – 16.40; 3 d. – 21 val.

1 d. – Atkirtis (JAV) – 19 val.; 4 d. – 16.50

2 d. – Force Majore (Švedija, Danija, Norvegija, Prancūzija) – 20.50

30 d. – Po merginų sijonais (Prancūzija) – 17.40

30 d. – Trečias žmogus (D. Britanija, Belgija, Vokietija) – 19.30

VI. 2 d. – Džema Boveri (Prancūzija) – 17 val.

VI. 2 d. – Gazelės (Prancūzija) – 18.20;

VI. 4 d. – 18.10

VI. 3 d. – Nėra laiko gerumui (rež. A. Jančoras) – 17 val.

VI. 3 d. – Didelės akys (JAV) – 18.10

</div